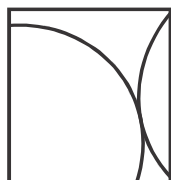
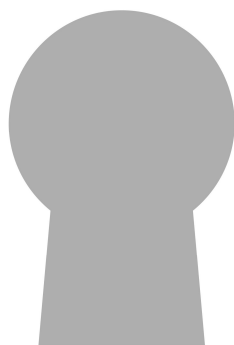
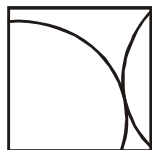

POEZI PËR REZISTENCË
DHE LIRI

Mahmud Dervish

© LOGOS·A
S H K U P
PRISHTINË
T I R A N Ë
2 0 1 3

LOGOS·A

Mahmud Dervish
POEZI PËR REZISTENCË DHE LIRI

Boton: LOGOS-A
Biblioteka: DIVAN

Për botuesin: Adnan Ismaili
Kryeredaktor: Husamedin Abazi
Redaktor biblioteke: Milazim Krasniqi

Redaktor artistik & diseni: Edib Agagjyshi
Redaktor teknik: Naser Fera
Mbikëqyrës i shtypit: Kemal Ismaili
Përgatitja kompjuterike: Focus Pro - Shkup
Shtypi: Focus Print - Shkup

ISBN 978-9989-58-474-9

www.logos-a.com

Copyright©Logos-A, 2013

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara.
Ky libër mund të kopjohet pjesërisht për përdorim personal dhe jofitimprurës. Kjo rekomandohet për qëllime promovuese të librit apo edhe për afirmim të kulturës së leximit në përgjithësi. Por, nuk lejohet riprodhimi, transmetimi apo kopjimi i këtij libri në tërësi pa lejen paraprake të Logos-A.

POEZI PËR REZISTENCË DHE LIRI

Mahmud Dervish

E PËRKTHEU NGA ARABISHTJA:
Dr. Abdullah Hamiti

TITULLI I ORIGINALIT:

قصائد للمقاومة و الحرية

للشاعر محمود درويش

(Kasaid lil-Mukaveme ve-l-Hurrijje)

D I V A N

"Të jesh poet është vështirë,
të jesh poet palestinez edhe më vështirë"

Mahmud Dervish

PËRMBAJTJA:

PARATHËNIE	9
MAHMUD DERVISH POET I IDENTITETIT DHE I REZISTENCËS PALESTINEZE.....	9
MOMENTI LAMTUMIRËS.....	21
KITARISTI ENDACAK	23
PËR DËSHIRAT.....	25
THA KËNGËTARI	26
ZËRI DHE KAMXHIKU	28
KËNGA E ROBIT	30
LINDJA.....	32
FOTOGRAFIA NË HORIZONT	33
NDJESA	34
PREMTIMET E FURTUNËS.....	35
MOS MË BRAKTIS	36
MOS FLEJ E DASHURA IME.....	37
SHI I IMËT I NJË VJESHTE TË LARGËT	39
I HUAJI NË QYTETIN E LARGËT	41
HËNA E DIMRIT	42
I FRIKUARI NGA HËNA	44
FTESË PËR KUJTIM	45
POEMA VAJZAT E TROJËS	46
PËRSËRI.....	47
QYTETI I OKUPUAR	49
KALIMTARI	50
HAPAT NË NATË.....	52
MË DUKET SE TË DUA	54
POEMA PËR TOKËN	56
I KTHYERI NË JAFË.....	59

FYELLI	62
E DIELA E KALTËRT	63
PËR MBRËMJEN E FUNDIT	65
ASHTU THA DRURI I HARRUAR	67
KUNDËRSHTIMI	69
TRENI I ORËS NJË	70
POZITA E VETME E SHUMË MARINARËVE	72
HINGËLLIMA E FUNDIT	74
NJERIUT	76
DHE U KTHYE NË QEFIN	77
TRI FOTOGRAFI	81
SHPRESA	83
TAKIMI I PARË	84
KËNGA	86
PËR REZISTENCËN	87
LIDHSHMËRIA	88
PËR POEZINË	89
RUBAIRAT	91
KORRIKU DHE GJARPËRI	93
BURGU	95
TELEGRAM NGA BURGU	96
ME MUHAMEDIN	97
PJESA E MBETUR E POEMËS	98
E PAMUNDURA	99
POEMA E BURRAVE	100
IMPROVIZIMI NË UJË	104
KOPSHTI I FJETUR	107
RITA DHE PUSHKA	111
ZOGJTË VDESIN NË XHELIL	113
NJË POEMË	115
NË SHKËMB HINGËLLOJNË KUAJT	116

KËTU JEMI NE	117
NGA CIKLI FYEJT	119
LETËRNJOFTIMI	140
REAKCIONI	143
NËNËS SIME	144
URA.....	145
FJALA.....	149
LETËR NGA MËRGIMI.....	150
TË VRANË NË LUM.....	155
AHMED ZAATAR.....	164
I DASHURUARI NË PALESTINË.....	171

PARATHËNIE

MAHMUD DERVISH POET I IDENTITETIT DHE I REZISTENCËS PALESTINEZE

Të përcillet krijimtaria letrare arabe është mjaft vështirë sepse sot me këtë shprehje nënkuptojmë veprimtarinë letrare që krijohet në 22 vende arabe plus palestinezët pa shtet të tyre të mirëfilltë, të cilët kanë një gjuhë të njëjtë letrare që sot për sot ndoshta është i vetmi medium që i bashkon arabët e ndarë mes veti në kufij shtetëror e me regjime e sisteme të ndryshme shoqërore. Dhe si pasojë të kësaj ndarjeje të arabëve, në këtë rajon të botës vazhdimisht kemi vatra krizash që me decenie nuk po zgjidhen, e ndër to pa dyshim se çështja palestineze është më primare. Prandaj palestinezët gjithnjë janë të pranishëm në shtypin botëror ku shkruhet për intifadën e tyre të cilët orvaten t'i kthejnë territoret e tyre të pushtuara me forcë nga Izraeli. Por, krahas luftës për liri te palestinezët ekziston edhe një veprimtari e begatshme kulturore e cila, pothuaj sot, te lexuesit e mbarë botës është më e njohur se krijimtaritë letrare të vendeve të tjera arabe, e kjo bëhet falë disa krijuesve palestinezë të cilët me veprat e tyre letrare kanë krijuar emër jo vetëm në botën arabe por edhe më gjerë. Ndër të tillët është edhe Mahmud Dervishi* i cili nuk lindi si ndonjë yll e as që shkëlqeu përnjëhe-

- Është lindur në vitin 1941 në fshatin al-Barva, afër qytetit palestinez Xhelila. Nga vendlindja u largua më 1948 kur izraelitët e rrënojnë atë fshat dhe kështu e shlyejnë nga sipërfaqja e tokës. Bashk me prindërit e merr arratinë, pastaj vendosen në një kamp refugjatësh në Liban, por më vonë sërish kthehet në

rë, por megjithatë talenti i tij prej poeti u vërejt në moshën shumë të hershme rinore kur filloi të merret me poezi dhe se poezitë e tij ishin të afërta me të gjithë brezët e lexuesve, e dalngadal pastaj e përsosi edhe stilin që sot të konsiderohet ndoshta edhe poeti më i mirë palestinez, e mbase edhe ndër poetët më të mirë arabë bashkëkohorë.

Megjithatë, është e pamundur të shkruash për një poet palestinez pa e përshkruar së paku në pika të shkurta poezinë palestineze të ashtuquajtur poezi e rezistencës. Kjo për arsye se tragjedia e kohës të cilën po e përjeton populli arab-palestinez reflektohet në këtë poezi, madje në një mënyrë dhe masë më të madhe se sa do të mendonim ne në shikim të parë, sepse poezia tek arabët gjithnjë ka qenë e edhe sot është si art më i dashur. Për këtë arsye termi Poezi e rezistencës si duket në tërësi i përshtatet natyrës së kësaj poezie dhe flet qartë për drejtimin themelor të angazhimit të saj. Për kohën kur lind kjo poezi, ka supozime të ndryshme, sipas disave ky zhanër i poezisë lind

Palestinën e okupuar. Një kohë të gjatë merr pjesë dhe bashkëpunon me grupin letrar "El - Erd" (Toka) të cilit më vonë organet izraelite ia ndalojnë aktivitetin Për shkak të aktivitetit të tij revolucionar e letrar pushtuesit izraelit disa herë e burgosin, kurse më në fund e detyrojnë ta braktias Palestinën. Kështu, që nga viti 1971 jetoi nëpër vende të ndryshme arabe, pastaj në Bejrut i inkuadruar drejtpërsëdrejti në revolucionin palestinez. Ishte pjesëmarrës i dramës së përgjakshme të Bejrutit në verën e vitit 1982 kur izraelitët bënë invazion në Liban dhe pastaj bashk me udhëheqësinë e OÇP-së u detyruan të largohen nga Bejruti për të vazhduar të jetoi nëpër vende të ndryshme arabe. Mbase për shkak se që nga moshën shtatë vjeçare jetoi si refugjatë duke u endur nga një vend në vendin tjetër, por pa shtëpi të veten, gazeta palestineze "Falestin al-Thevra" e patë quajtur "Poet me valixhë". Një kohë ka jetuar edhe në Paris, ndërsa viteve të fundit ka jetuar dhe ka vepruar në Bregun Perëndimor, në Ramallah dhe pas një operacioni në zemër vdiq në Amerikë më 2008 dhe u varros në Ramallah me nderimet më të larta shtetërore. Ishte fitues i disa çmimeve ndërkombëtare për poezi, ndërkaq në vitin 2006 ishte në listen e kandidatëve për çmimin Nobel për letërsi.

nga koha e themelimit të Izraelit si shtet 1948, por varianti tjetër më i përhapur thotë se poezia e rezistencës fillon viteve të gjashtëdhjeta të shekullit XX, përkatësisht fillon me organizimin dhe masovizimin aktiv të rrezistencës së palestinezëve kundër gjenocidit izraelit. Dhe si term ky emërtim vje nga poeti i ndjerë palestinez Gasan Kanfani, të cilin e vrau pushteti izraelit, e i cili më 1969 e boton librin e tij të shquar *"Letërsia e rezistencës në Palestinën e okupuar"*. Sido që të jetë, ajo formohet në formë të tillë si vetëdije revolucionare e cila në mënyrë epike e shpreh luftën palestineze për ruajtjen e identitetit dhe drejtpërdrejt kontribuon intensifikimit të rezistencës në territoret e okupuara, pra kjo poezi me rolin e saj të pamohueshëm të komunikimit emotiv tek arabët shumë preکشëm e përshkruan tragjikën e kohës të cilën po e përjeton me dekada të tëra populli arab - palestinez.

Një ndër karakteristikat e poezisë së rezistencës është arabizmi i potencuar fuqimisht. Kjo poezi, si e tillë, paraqet formë të posaçme të rezistencës aktive, jo vetëm kundër Izraelit, por edhe ndaj të gjitha përpjekjeve të orientuara kundër unitetit arab, në radhë të parë kundër atyre forcave që luftojnë kundër unitetit gjuhësor të arabëve që daton që nga shpallja e Kur'anit, gjuha e të cilit sot e asaj dite është si gjuhë letrare e të gjithë arabëve që konsiderohet si unitet shpirtëror i arabëve. Prandaj, kur Mahmud Dervishi klith: *"Shkruaj unë jam arab"*, nuk synon vetëm kërcënim por, aludon edhe në anën tjetër të pasqyrës së aksioneve vrasëse të arabizmit në Palestinën e okupuar të cilën në të vërtetë e shpreh poezia e rezistencës me fjalët e saj të zgjedhura. Kjo është vijë e saktë në konfirmimin e arabizmit, e kjo njëherit është pika themelore e kësaj poezie. Pushteti izraelit pikërisht vetëdijen kombëtare, identitetin e historinë është

munduar t'ua humb arabëve në trojet palestineze dhe duke e parë rolin e madh të poezisë për arabizmin gjithnjë i ka ndjekur e torturuar krijuesit intelektual, sidomos ata krijues letrar autentik në territoret e okupuara. Mbase këto i ka pasur parasysht Mahmud Dervishi kur ka deklaruar: *"Të jesh poet është vështirë, por të jesh poet palestinez edhe më vështirë"*. Prandaj trajtimi i temës së identitetit, ekzistencës, të qenunit të Mahmud Dervishi është shumë i pranishëm në gjithë krijimtarinë e tij. Edhe kur flet për fëmijërinë, edhe kur trajton peizazhin, punën, por edhe kur flet për luftën e për dashurinë ndihet atmosfera e të qenunit, ekzistencës dhe e identitetit kombëtar. Kjo është pra ai indi kryesor që shtrihet nëpër të gjitha poret e poezisë së tij. Dhe mbase kjo e ka bërë poezinë e Mahmud Dervishit poezi gjitharabe me vlera të larta, por që ka edhe vlera univerzale. Sepse trajtimi i tragjikës njerëzore, dhe qëndrimi i drejtë i poetit për njeriun i kalojnë caqet kombëtare. Poeti, flet sh lirë e pa inferioritet për identitetin e tij, dhe ai vetëm don të trajtohet si njeri, e të jetoj i lirë e i barabartë.

Por poezia e rezistencës i përballon të gjitha këto dhe ajo e ushqen moralin e heroizmit dhe shpreh domosdonë e rezistencës, ajo është nxitëse e aksioneve dhe bashkon rreth një qëllimi të vetëm të palestinezëve - për pavarësi dhe liri. Kjo poezi me të gjitha elementet e veta lidhet me realitetin e tashëm dhe të ardhshëm historik të arabëve dhe me të gjitha komponentat nacionale dhe popullore. Të gjitha elementet njerëzore dhe atdhetare lindin nga rëra, gjethi i portokallit e i ullirit, nga arat e grurit, nga lindja dhe perëndimi i diellit, nga gëzimi dhe hidhërimi, nga rrëfimet dhe përrallat, kurse njerëzit janë burim i të gjitha këtyre duke i përdorur që rezistenca të bëhet qëllim i tyre të kthehet kënaqësia e këndhsme e kaluar

duke e harruar të tashmen, prandaj edhe Mahmud Dervishi shprehet:

*Atdheu im është kasaphane
Në të isha muzikant u bëra tel kitare
Kur isha i vogël e i lumtur
Lulja ishte shtëpia ime
Përrenjtë ishin deti im
Lulja u bë plagë
Përrenjtë gjak.*

Përkundër presioneve e dhunës së llojllojshme të pushtetit izraelit që ka ushtruar e ushtron kundër popullatës palestineze, e në radhë të parë kundër intelektualëve dhe krijuesve letrarë, poezia e rezistencës vazhdon të krijohet e të pasurohet, e mbase në begatimin e saj ndikon vetë dhuna izraelite. Veçantia e kushteve në të cilat krijohet kjo poezi ndikon edhe në veçantinë e saj estetike, e drejtpërdrejt ndikon edhe në rolin e saj specifik ndaj letërsisë arabe në tërësi. Andaj poezinë e rezistencës duhet konsideruar si rezistencë të dyfishtë: në një anë si rezistencë përpjekjeve izraelite për ta mohuar identitetin kulturor të palestinezëve, e në anën tjetër si rezistencë rrymave tradicionale në letërsinë arabe.

Pikërisht për shkak të largimit nga tradicionalizmi poetët palestinez ishin të kritikuar nga predikuesit e tradicionalizmit, por në anën tjetër të përkrahur e të pëlqyer nga masat e gjera të lexuesve e nga modernistët të cilët duan që krahas stilit me fjalë të zgjedhura dhe rimës së rreptë poezia të ketë edhe përmbajtje të përcaktuar në temë, pra ku i kushtohet kujdes vlerave përmbajtësore.

Duhet thënë se poetët palestinez nuk janë të parët në letërsinë arabe të cilët kështu i trajtojnë marrëdhëniet e

përmbajtjes dhe formës në poezi, por ata bashkë me disa poetë të tjerë arabë, me produktion të pasur poetik ua kanë ngarrkuar letërsisë arabe këtë problem si problem të pakalueshëm teorik. Pikërisht duke iu falënderuar poetëve të tillë, teorikët dhe kritikët arabë të letërsisë sistematikisht e peshojnë problemin e sinqeritetit si kategori të rëndësishme poetike.

Poezia e rezistencës është poezi e angazhuar por jo poezi e politizuar. Kjo poezi paraqet një përvojë të përbashkët. Është interesante, ndoshta edhe e befafueshme, që kjo poezi nuk është e stërngarkuar me shprehje parollash të realitetit të revolucionit, dhe se si nocion i përgjithshëm revolucionit në të shumë pak është i pranishëm. Një gjë e tillë më tepër është e pranishme te poetët që krijojnë nëpër metropolet arabe, por larg teritoreve arabe të okupuara. Përkundrazi pra, poezia e rezistencës është shprehje e hollësishme e shkatërrimit të një populli. Realiteti palestinez në të popthuj shprehet intimisht nëpërmjet të përjetimeve të thella individuale - autentike. Tekefundit shumica e poetëve që krijojnë poezi të këtillë i ndejnë dhe përjetojnë këto përjetime të popullit. Andaj sinqeriteti në mënyrë të denjë është i përfaqësuar në poezinë e rezistencës por, të theksojmë se jo në kuptim të realitetit biografik, sepse të shprehurit e realitetit individual në të vërtetë është në funksion të shprehjes së realitetit kolektiv ose të përvojës për të. Posa të lexohen poezitë e tilla të këtyre poetëve mund të përfundohet se ajo poezi është epike madhështore kuptimet dhe porositë e së cilës janë të orientuara në një drejtim të përgjithshëm.

Pra kjo poezi e ka luajtur dhe ende e luan rolin kryesor në rezistencë dhe e ka ruajtur frymën e patriotizmit dhe frymëzon për ndjenja më të thella njerëzore. Kjo është pra poezi popullore, sepse bart problemin e popullit dhe i shpreh

vuajtjet, mundimet dhe dëshirat e tyre. Poetët palestinez janë me popullin dhe poezia e tyre është këngë e jetës dhe e shpresës dhe në një situatë të tillë në të cilën gjenden palestinezët, poeti palestinez duhet të krijojë në kontekst të kërkesave të revolucionit.

Poezia palestineze përshkohet nga spektri emocional ku me shprehje poetike përshkruahen vuajtjet individuale, kujtimet e hidhura, por kjo nuk do të thotë se kjo është poezi e dëshprimit, e pikëllimit, por kujtimi i represalieve i përshkruar nëpërmjet të dramave personale, narracioni poetik për shlyerjen e gjurmëve të familjeve, vendbanimeve etj. për lexuesin janë faktorë për njohjen e realitetit të përbashkët. Vuajtja për shembull në poezinë palestineze është emocion i përbashkët e cila në komunikim me lexuesin shndërrohet në revoltë. Ose vendet e masakrimeve të ndryshme poeti artistikisht nuk i len të harrohen dhe i përdor si motive të rezistencës, etj. Me fjalë të tjera vuajtjet e masakrimet të shprehura në poezinë e rezistencës gjithnjë janë nxitje për luftë të përgjithshme për një ardhmëri më të mirë, të lumtur, të shndritshme ku plagët e përgjakshme do të zëvendësoheshin me lule, e dhuna me liri, dashuri, dinjitet njerëzor etj. Pra për shkak se e përshkruajnë vetë jetën reale të popullit të gjithë poetët palestinezë që shkruajnë poezi të rezistencës janë poetë lirikë. Ndonjë prej tyre ka filluar ndoshta si romantik, por shpejt është ndeshur me të vërtetën e hidhur të të jetuarit, e siç dihet jeta e palestinezëve nën shtetin izraelit është e mjerueshme, përplot rreziqe, jetohet prej mëngjesit deri në mbrëmje, kurse kush e din se ç'bëhet nesër. Në këto poezi pra gjen shprehje thirrja për gjithë popullin palestinez, kudo që të jetë, në Palestinë e gjetiu, që të këmbëngulin në idealin e vetëm të tyre, pra atë të lirisë kombëtare

Megjithatë siç e thamë edhe më parë, përkundër të gjitha këtyre përjetimeve, këta poetë në asnjë moment nuk i lëshon besimi për njeriun dhe për të nesërmen e tyre. Prandaj sado të ketë diç pesimiste, diç individuale në vjershat e tyre, në to gjithmonë është e pranishme shpresa për të mirë dhe shoqërorja.. Dhe kjo i bënë poetët palestinezë, poet dhe njerëz, luftëtar e mendimtar. Pra poeti kurr nuk e ka humbur besimin dhe vazhdimisht ka mbjellur optimizëm duke këmbëngulur në rezistencë. Pra poezia e tij është plot besim, bindje, ambicie për një shoqëri të re njerëzore të lirë e përparimtare. Andaj M. Dervishi shkruan:

Vij nga vdekjet duke kënduar këngë

vij për të jetuar.

Thika e xhelatit më ka mësuar mua

Të eci mbi plagën time.

Të eci, dhe të eci pa u lodhur.

Më ka mësuar të rezistoj.

Të rezistoj.

Opusi i gjerë poetik i Mahmud Dervishit në mënyrë më të denjë e prezenton poezinë palestineze të rezistencës si të tillë çfarë e prezentuam dhe njëherit ai është njëri ndër themeluesit e saj. Pa dyshim Mahmud Dervishi në mos qoftë poeti më i njohur i poezisë arabe-palstineze, gjithsesi është ndër më të njohurit, i popullarizuar në tërë botën arabe dhe i përkthyer në afro katërdhjetë gjuhë botërore ku njëherit poezia e tij jep kontributin e saj edhe në afirmimin e revolucionit palestinez duke e përshkruar mjaft bukur rezistencën palestineze kundër pushtuesit izraelit. E tërë ajo që u tha për "sinqeritetin" e poezisë palestineze në tërësi, për aspektet e saj poetike, për

angazhimin e saj në radhë të parë ka të bëj me poezinë e Mahmud Dervishit, këtij poeti që siç dihet palestinezët e quanin "*poet me valixhe në dorë*", poezia e të cilit merr pjesë në përcaktimin e kahjeve të krijimtarisë poetike arabe. Madje mund të thuhet se ky poet nuk është kurrfar teoricienti, por krijues poezia e të cilit ndikon dukshëm në traditën letrare arabe.

Mahmud Dervishi është adhurues i stilit të lirë i cili qysh kur filloi të shkruaj poezi startoi me stil të lirë që njehërit do të thotë edhe ndërprerje e tradicionalizmit poetik. Dhe pikërisht kjo e bënë të rëndësishëm Mahmud Dervishin, pra këte duhet shikuar në kontekst të traditës letrare arabe. Siç kanë patur rast të lexojnë edhe lexuesit tanë, në traditën poetike arabe e cila ishte mjaft e afirmuar e që zgjati pothuaj deri në kohën kur Mahmud Dervishi filloi të shkruaj poezi, dominonte poezia të cilën e përbënin kasidet (vjershat) monorimike dhe tematikisht të larmishme. Rregull i vetëm poetik ishte që kasidja të shkruhej në metrin e vet karakteristik në monorimë me fjalë të zgjedhura e të përshtatura dhe në aspektin tematik të jetë krejtësisht e lirë, kështu që në kaside poetit i lejohej të bredhë nëpër shumë tema të paharmonizuara në mes veti. Përkundër kësaj poezie Mahmud Dervishi fillon të shkruaj vjersha tematikisht të përcaktuara në një temë dhe të parimuar, pra shkruante vargje të lira të pakushtëzuara të përfundojnë në të njëjtën rimë. Prandaj ai ishte ihtar i lirisë sa i përket formës dhe traditës së vjetër poetike.

Natyrisht se do të ishte gabim po të mendohej se Mahmud Dervishi ishte i pari i cili në letërsinë arabe poezinë e shkruan në stil të lirë. Ç'është e vërteta ky nuk ishte as i pari as i vetmi, sepse stili i lirë kishte filluar të kultivohej edhe para tij por, gjithsesi ishte ndër më të guximshmit që në atë kohë shkruajnë,

me fjalë të tjera promovojnë stilin e lirë në poezinë arabe që njëherit në atë kohë edhe bëhet kalimi zyrtar nga tradita e vjetër poetike, nga klisheu i kasides në poezinë e lirë. Siç e përmendëm, poezia tradicionale preferonte shumë estetikën, pra preferonte që poeti të kujdesej kryekëput për atë se si po e thotë, si t'i zgjedh fjalët e përshtatshme për rimë, e jo për atë se çka thuhet, pra jo për përmbajtjen. Kurse poetët si Mahmud Dervishi në aspektin e formës duan lirinë dhe mendojnë se letërsia duhet të merr pjesë në formimin e realitetit dhe kujdesen për funksionin shoqëror të letërsisë si art.

Poezia e Mahmud Dervishit është gjithnjë në funksion të atdhedashurisë dhe lirisë, prandaj edhe në këto poezi të ndjeshme ka përplot figura nëpërmjet të cilave përçohen mjaft mesazhe me porosi të qartë të mbajtjes gjallë të frymës së atdhedashurisë si dhe të rezistencës për liri e pavarësi kombëtare. Sjellja nëpërmjettë këtyre poezive e ngjarjeve të dhimbshme rifreskon kujtesën e palestinezëve dhe mban gjallë ndjenjën dhe dashurinë e tyre për atdheun e tyre të lire. Kështu M.Dervishi në poezinë e tij me titull “E pamundura” shkruan:

Po vdes duke dëshiruar

Po vdes duke u djegur

I varur po vdes

I therur povdes

Por nuk them:

Kaloi dhe u zhduk dashuria jonë

Dashuria jonë nuk vdes.

Andaj marrë në tërësi mund të themi se në poezinë e Mahmud Dervishit përfshihen të gjitha temat, natyrisht në radhë të parë lufta palestineze për pavarësi, rezistenca e këtij populli të

pafat. E këto nënkuptojnë para së gjithash, rezistencën ndaj dhunës, përpjekjes së shlyerjes së identitetit kombëtar e kulturor nga një anë, dhe në anën tjetër ruajtja e identitetit kombëtar, e autoktonisë shpirtërore, gjakimi i humanitetit në botën njerëzore.

Në fund t'i themi edhe disa fjalë: poezitë e Mahmud Dervishit të përfshira në këtë përmbledhje janë poezi të fazës së hershme të krijimtarisë së këtij poeti por edhe të asaj kur ky poet e arrin kulminacionin e famës së tij si poet të shkruara deri në fund të dekadës së nëntë të shekullit të kaluar, dhe se një numër të vogël sosh edhe më parë i kemi botuar nëpër gazetë dhe revistat tona herë pas here. Po ashtu, të themi se poezinë e Mahmud Dervishit e prezentuam pak a shumë vetëm në kontekstin e poezisë së rrezistencës kurse për vlerat konkrete artistike nuk folëm duke shpresuar se lexuesit duke i lexuar këto vjersha do të gjejnë kënaqësi dhe do t'i zbulojnë vlerat e tyre artistike.

Dr. Abdullah Hamiti

MOMENTI LAMTUMIRËS

Pimë çaj...
Pimë duhan
I shfletuam netët tona
Dhomën, duart
Dhe të kaluarën tonë.
Flisnim, ah flisnim

Çka?!
Shiu ra
Në zemrat tona.
Pimë duhan
I këmbuem adresat e mërgimit tonë
I këmbuem fotografitë
Dhe shungurimet.

Vetëvrasjet i shtymë
Vetëm për një çast... dhe u betuam
Se me kohën do t'i harrojmë
Dy plagët tona!

Pimë duhan
U përqaftuam
I shtrënguam duart
Dimri hyri në shuplaka
Ruga jonë u shndërrua në dy labirinte

Dhamë shenjë
Me duar...
Në sy diçka u fik
Në zemra diçka u fik
Në zemra diçka u ndërpre!

KITARISTI ENDACAK

Fotograf ishte
Por fotografitë
Rëndom nuk i hapin portat
Nuk i thyejnë
E as balena i ngjan hënës
(Miku im, o kitarist
Më merr mua...
Deri te dritaret tua të largëta)

* * *

Poet ishte
Por vjersha
Iu tret në kujtim
Kur e pa Jafën
Nga terraca e anijes
(Miku im, o kitarist
Më merr mua...
Deri te sytë me mjaltë)

* * *

Ushtar ishte
Por arma
Ia theu gjunin e majtë
Dhe e shpërblyen
Me gradë më të lartë
Me këmbë të drunjtë

(Miku im, o kitarist
Më merr mua...
Në qytetin e fjetur)

* * *

Kitaristi do të vijë
Netëve të ardhshme
Kur populli në ushtri shkon
Kitaristi do të vijë
Nga vendi i panjohur
Kur populli të festoj lindjen e shehidëve
Kitaristi do të vijë
Lakuriq, apo i veshur shkel e shko
Kitaristi do të vijë
Gati po e shoh atë
Në jele po i marrë erë gjakut të tij
Gati po e shoh atë
Duke ecur rrugëve
Gati po e dëgjoj
Duke bumbulluar si tufan
Shikoni:
Atë këmbë prej druri
Dëgjoni:
Atë muzikë prej mishit të njeriut

PËR DËSHIRAT

Mos më thuaj:

Të isha bukëshitës në Algjer

T'i këndoj trazirave të kohës!

Mos më thuaj:

Të isha çoban në Jemen

T'i këndoj trazirave të kohës!

Mos më thuaj:

Të isha kamarier në Havanë

T'i këndoj ngadhnjimeve ndaj pikëllimeve të mia!

Mos më thuaj:

Të punoja në Asuan si hamall i vogël

T'i këndoj shkëmbinjëve

* * *

Miku im,

Nuk do të derdhet Nili në Vollgë

As Kongo e Jordani në Eufrat

Çdo lum e ka burimin, shtratin dhe jetën e vet!

Miku im, toka jonë nuk është sterile

Çdo tokë i ka frutet e veta

Çdo mëngjes e ka përvjetorin e vet revolucionar!

THA KËNGËTARI

Kështu rritet druri
Dhe gdhendet guri
Ngadalë, ngadalë
Në përroin e mëndafshtë!

Këngëtari në rrugë të qytetit
Magjistari i melodisë
I tha erës së trazuar:
- Më shkatërro për tërë jetën
Ashtu sikur më shkatërroi fati,
Pi me mua për nder të triumfit të të ndjerit
Kështu bie shiu
Bisedë e mallkuar qytetare!

U larguan prej tij dëgjuesit
Dhe të dehurit ...
E lidhën
Dhe në burg ushtarak e hudhën
Ia shajtën nënën, babanë
Kurse këngëtari...
I këndon rrezeve të diellit vjeshtor
Dhe plagën me litar e lidh!

Këngëtari në kryqëzim të dhembjes
Plaga si yll i shkëlqen
Njerëzve rreth tij u foli
Për çdo gjë ... pa pendim

Vdiq duke qëndruar kështu
Vdiq i drejtë si dru
Kështu kryqëzimi bëhet
Fener ose melodi
Kështu bie shiu
Kështu rritet druri...

ZËRI DHE KAMXHIKU

Po të kisha një kullë
Në xhep do ta kisha burgosë vetëtimën
Dhe retë i kisha mbuluar

Po të kisha vela në det
Do t'i vëja në grusht velat dhe furtunat
Dhe detin e hapur në gjum do t'e veja

Po të kisha shkallë
Mbi diell do t'e vëja idenë time
Që në tokën e shkretë po shkatërrohet...

Kalë po të kisha kalë
Frerët do t'i leja
Dhe në shkëmb erën do ta përforcoja...

Po të kisha arë dhe pllug
Do t'i mbillsha zemrat dhe vargjet
Në brendi të dheut ...

Po të kisha një ud *
Do të theja heshtjen me pyetje të komponuara
Dhe shokët do t'i argëtoja ...

*. Lloj instrumenti muzikor

Po të kisha këmbë
Do të ecja, do të ecja deri në vdekje
Prej mali në mal ...

Po të kisha ...
Por as kryqëzimi nuk është i imi
Unë i takoj atij
Bile edhe shkatërrimit!

Çka mbetet o i denuar?
Nata përsëri u ftoh
Dhe klitha: nuk jam gati?!

Por një ditë zëri im u coptua
Ende nuk jam gati!

Rrihni me kamxhik nëse mundeni
Shkilni me këmbë kufomën
Ende klith: Nuk jam gati!

KËNGA E ROBIT

Faculeta të shpërndara të dashurisë sime
Ju përshëndes!
Sepse thoni më tepër
Sesa gugurima e pëllumbit
Dhe më tepër se lotët
Prapa teheve të shpatës së fjetur
Në ëndërra të ikura!

Dritare të hapura të dashurisë sime
Nëpër qytet po kalon
Para jush dasmë madhështore
Dhe vajtimi i nënës së pikëlluar
Kurse prapa perdeve hënat tona
Të kalbura si mbeturina
Dhe qelija ime ... e mbyllur!

Gota të ndyta të fëmijërisë
Dhe në kohë të pjekurisë
Pimë, pimë të shfrenuar
Me buzë të etura
Dhe thamë:

Frikohemi për buzët tona
I frikohemi vesës dhe ndryshkut
Si koha jonë që kaloi në koprraci
E mes meje dhe ty është lumi prej gjaku

Sytë e dashurisë të varur
Në litarin e dritës
Gërshetohen në dy mollëzat e krahërorit
A nuk e dini se unë
I vuaj dy robërime
Dy plaga: për ty dhe për lirinë
Dhe flini prapa brigjeve të panjohura
Derisa kështu besnikërisht ju dua

LINDJA

- Drunjtë e fikut

Babai yt ...

Kasollat nga balta

Sytë e katundarëve

Qanin në tetor!

- I linduri është djal

I treti ...

Sisa është e shterrur

Dhe era

I vringëllon gjethet e fikut!

Fallxhorja e brengosur

Më tha

Duke përshpëritur:

Kjo degë është e pikëllueshme!

- Nënë

I kam mbushur të njëzetat

Lemi gajlet dhe flej

Nëse furtuna i then

Në tetor...

Që të tretë...

Atëhere rrënjët e fikut

Të forcuara në tokë ... dhe në baltë

Ta japin një degë tjetër ...

Edhe një degë!

FOTOGRAFIA NË HORIZONT

E pash ballin tënd veror
Të ngritur në muzg
E flokët të çohen si të dhisë
Në horizont në barin e reve

Syri do të donte të fluturoj te ti
Ashtu siç fluturon gjumi nga burgu im
Zemra do të donte të afrohej te ti
Në shkëmb të pikëllimit

Buzët do të donin të thithin
Nga buzët tua ...
Krypën e diellit dhe kohën

Do të doja, do të doja, por
Prapa parmakëve të dritares sime
Përshëndetem me fytyrën tënde që qan
Duke u fundosur mbi gjakun e diellit
Që kot derdhet në horizont
Dhe pos plagës së zemrës i barti edhe dy plaga
Megjithatë ...
Do të doja t'i bashkoj ... e t'i vë nën jastëk
Me dorën e cila lufton kundër pikëllimit!

NDJESA

Ëndërrova dasmën fëmijërore
I ëndërrova dy sy të gjerë
I ëndërrova ato gërsheta
E ëndërrova ullirin që nuk shitet
Me pak para të imëta
E ëndërrova historinë tënde të murosur e të pamundur
E ëndërrova kundërmimin e bajamës
Që pikëllueshëm përhapet netëve të gjata
E ëndërrova familjen time ...
Dorën e motrës sime
Se si ma jep kordonin e heroizmit
E ëndërrova natën verore
Shportën me fiq
Ëndërrova shumë
Andaj më ndjeni!!.

PREMTIMET E FURTUNËS

Nejse ...

Medoemos vdekjen duhet ta rrefuzoj
Ta ndezi lotin e këngëve që po derdhet
T'ia prej drurit të fikut të gjitha degët e thata
Edhe nëse i këndoj gëzimit
Prapa syve të frikësuar
Këtë e bëj për shkak se furtuna
Më premtoj verë dhe dolli të reja
Dhe ylbera
Dhe për shkak se furtuna
E shlyu zërin e zogjëve të marrë
Dhe degët jo të shëndosha
Nga trupat e drunjve të drejtë.

Nejse ...

Medoemos duhet të mburrem me ty, plagë e qytetit
Me ty fotografi e vetëtimës në netët tona të pikëlluara
Rruga vëreret në fytyrën time
Më ruaj nga errësira dhe nga shikimet e këqia
Do t'i këndoj gëzimit
Prapa syve të frikësuar
Që kur fryu furtuna në atdheun tim
Më premtoj verë dhe ylbera

MOS MË BRAKTIS

Balli yt është atdheu im - andaj më dëgjo
Mos më braktis
Prapa rrethojës
Si barin e shkretëtirës
Si pëllumbin e braktisur
Mos më braktis
Si hënën e ngratë
Si yllin të varur mes degëve
Mos më lë
Të lirë në pikëllim
Më burgos
Me dorën që si dielli shëndrit
Mbi dritaren e burgut
Dhe mësou të më djegësh
Nëse je e imja
E dashuruar në drunjtë dhe gurët e mi
Në dritaren time .. në atdheun tim
Balli yt është atdheu im - andaj më dëgjo
Mos më braktis!

MOS FLEJ E DASHURA IME

Kur bie hëna
Si pasqyrat e thyera
Mes nesh rritet hija
Dhe legjendat vdesin
Mos flej e dashura ime
Plaga jonë bëhet dekoratë
Bëhet lule në hënë ..!

Prapa dritareve tona është dita
E dora e lumturisë më afrohet
Më duket se bëhem flutur
Në xixëllonjat e luleve të kaçës
Bisedë në vesë
Që më fliste në heshtje
Mos flej e dashura ime
Prapa dritareve tona është dita!

Nga duart më ra lulja
Që nuk ka aromë
Mos flej e dashura ime
Zogjtë po vdesin
Kurse qepallat janë si kallinjtë
Që pijnë natën dhe fatin
Zëri yt është i ëmbël si puthja
Mëkati është dhunë
Degët e ullirit qajnë

Në breg në një guri
Duke i kërkuar rrënjët e tij
Diellin dhe shiun
Mos flej e dashura ime
Zogjtë po vdesin

Kur bie hëna
Si pasqyrat e thyera
Nga larg humbet hija
I shmangemi ikjes sonë
Kur bie hëna
Dashuria bëhet epike
Mos flej e dashura ime

SHI I IMËT I NJË VJESHTE TË LARGËT**I**

Shi i imët i një vjeshte të largët
E zogjtë janë të kaltërt, të kaltërt
Kurse toka e lumtur
Mos thuaj se jam re shiu
Sepse unë nuk dua gjë
Nga vendlindja ime që ka ra nga dritarja e trenit
Pos faculetën e nënës sime
Dhe shkaqet e vdekjes së re.

II

Shi i imët i një vjeshte të largët
E dritaret tua janë të bardha, të bardha
Dhe dielli në të perënduar
Unë jam portokall i vjedhur
Për çka pra po ik prej trupit tim
Sepse unë nuk dua gjë
Nga vendlindja ime e thikave dhe bilbilave
Pos faculetën e nënës sime
Dhe shkaqet e vdekjes së re.

III

Shi i imët i një vjeshte të mërzitshme
E takimet janë të gjelbërt, të gjelbërt
Dielli është baltë
Mos thuaj: të kemi pa në vdekjen e jaseminit

Oj shitëse e vdekjes dhe aspirinit
Fytyra ime ishte mbrëmje
E vdekja embrion.
Kurse unë nuk dua gjë
Nga vendlindja ime e cila e harroi të folurit
E atyre që mungojnë
Pos facultetën e nënës sime
Dhe shkaqet evdekjes së re.

IV

Shi i imët i një vjeshte të largët
E zogjtë janë të kaltërt, të kaltërt
Kurse toka e lumtur.
Zogjtë fluturuan në kohën që nuk kthehet
A don ta njohësh atdheun tim?
Dhe atë që është mes nesh?
- Atdheu im është në pranga
- Puthja ime e dërguar me postë
E unë nuk dua asgjë
Nga atdheu im që më flijoi mua
Pos facultetën e nënës sime
Dhe shkaqet e vdekjes së re ...

I HUAJI NË QYTETIN E LARGËT

Kur isha i vogël
Dhe i bukur
Lulen e kisha shtëpi
Dhe burimet ishin deti im

Lulja u bë plagë
E burimet janë të etura

- A ke ndryshuar shumë?
- Nuk kam ndryshuar shumë
Kur si era kthehemi
Në shtëpinë tonë
Më shiko në ballë
Në vend të lules e sheh palmën
E burimet janë djersë
Do të më shohësh si kur isha
I vogël
Dhe i bukur ...

HËNA E DIMRIT

Do t'e torturoj trupin tënd të dëshmorit
Dhe e shkrij atë në krypë dhe shkrepse
Pastaj atë e pij shpejt
si çaj...
si verën dehëse
si vjershën
Në tregun e dështuar të poezisë
Dhe u them poetëve:
O poetë të popullit tonë të zellshëm
Unë jam vrasës i paqës në të cilën
Ishit të robëruar!!

Do të thonë: ishte ... si lypës në mërgim
e kthenin nga çdo dritare
e ai kërkon mëshirë
e jo dy të dashuruar
që do ta përmendin
e as ... as gjuhë!
- Zemra ime është në hënë
Në vend u gurëzua
dhe thanë ... ishte!
E unë jam në asfalt
nën erë e shi
me zemër të biruar
Nuk hapen dyert në fytyrën time
E as që zgjaten dy duar kah duart e mia

Sytë e mi janë drejtuar kah hëna e dimrit ...
Dhe tashmë janë mbuluar nga gjaku im ...
Zemra ime është si fletë duhani
Mos më mundoni o ju qyqarë
Nuk kam vrarë kend pos qyqarin e mjerë
Qysh dje më premtoi
E kur në mëngjes vajta tek ai .. tradhëtoi ...

I FRIKUARI NGA HËNA

Më fshihni, erdhi hëna
Sikur të ishte pasqyra jonë gur!
Sekreti im është sa një mijë sekrete
E gjoksi yt është i njollosur
Kurse sytë të drejtuar kah lisi
Nuk i mbulojnë yjtë
Përkatite krypën dhe peçen
Më fshihni ... prej hënës!

Një person dje udhëtoi
Edhe duart tona janë në udhëtim
Shtëpia ime ishte një hendek
E jo sallanxhaqe për hënë
Më fshihni ... të vetmuar
Dhe merrne namin dhe pagjumësinë
Ma vendosni jastukun tim
A je ti tek unë
Apo hëna?!

FTESË PËR KUJTIM

Kaloi nëpër kujtimet e mia
dhe nëpër tregjet e qytetit
kaloi
edhe nëpër dyert e restorantit dimëror
kaloi
edhe nëpër kahven e djeshme të nxehtë
kaloi.
Kujtimet e mija e brejnë atë
Zogjtë e shpërngulur të pikëlluar
Nuk harron asgjë pos fytyrës sate
Si humbi?
E ti je çelësi im deri te zemra e qytetit?

POEMA VAJZAT E TROJËS

Lamtumirë netë të panjollojura
o mure të Trojës
Kemi dal nga vendstrehimet tona
në dasmat e sulmuesve tanë
që të vallëzojmë mbi vdekjen e trojanëve

Ne jemi pengje të tyre, ua japim virgjinitetin tonë
dhe çka të duan
sepse ata janë më të fuqishëm
dhe flejnë në shtretërit e vrasësve të trimave të Trojës

Lamtumirë netë e ëndërra të pastërta
kujtime të miqëve tanë
Nga sot, ne jemi pengjë
nga gjurmët e Trojës

PËRSËRI

Përsëri
Po flen vrasësi
Nën lëkurën time
E trekëmbshi po bëhet
Tregues
Apo zymbyl
Në qiellin e malit që po digjet

Hija ia hjeki duart prej ballit tim
Dhe u zhdukëm në mesditë

Përsëri
Kalon ushtria
Nën lëkurën time.
Përsëri
Këndon me buzët e mia
Himnin e bukur kombëtar

Hija ia hjeki duart prej ballit tim
Dhe u zhdukëm në mesditë

Përsëri
Ikin martirët
Prej këngëve të poetëve.
Përsëri
Zbritëm nga kryqëzimi ynë

Por tokën nuk e prekim
Dhe qiellin nuk e shohim

Hija ia hjeki duart prej ballit tim
Dhe u zhdukëm në mesditë

Përsëri
U bashkuam
Unë, vrasësi dhe vdekja armiqësore
Liria m'u bë barrë
Në zemër
E sytë e saj internim dhe atdhe
Përsëri
Uji zhduket në retë
E ne ftojmë për xhihad!.

Hija ia hjeki duart prej ballit tim
Dhe u zhdukëm në mesditë

E vranë në mesditë
Në vend timin,
Dhe nuk më internuan
Përsëri
Sepse vrasësi është
Nën lëkurën time ...

QYTETI I OKUPUAR

Vogëlushja të cilës iu dogj nëna
Para syve të saj ...
U dogj si mbrëmja.
I thanë: vitin e ardhshëm
Emri i saj do të bëhet
Emër heroji
Ti do të shkosh pas saj
Nëse pajtohen profetët!
Voglushja të cilës iu dogj nëna
Para syve të saj ...
U dogj si mbrëmja.
Prej asaj dite
Nuk e don hënën
As gjakun
Kurse sa herë që vie nata
Ajo klith:
Unë e kam vrarë hënën
Sepse ajo më tha: ... tha ... tha ...
Nëna yte nuk i ngjan portokallit
E as trupit të drurit
Nëna jote është në varr
E jo në qiell

Voglushja të cilës nëna iu dogj
Para syve të saj
U dogj si mbrëmja

KALIMTARI

Atdheu im është larg
E tërë pasuria e tij u shkri
Në brendinë time ...
Por nuk e shoh.
Edhe ti je larg
Por të shoh
Si përpëlitje e papritur e burimit
E në trup ndjej dëshirë për të këndua
Për të gjithë portet
... Unë të dua
Por,
Nuk i dua këngët e shpejta
As puthjet e shkurtëra
Kurse ti i don ato
Si marinarët e dëshpëruar ...

Shikoj nëpërmjet zambakëve që shkunden
Dhe nëpërmjet duarve tua të humbura
Shikoj rrufenë si ma shlyen fytyrën e vjetër
Në ballkonin që nuk ekziston
E ti më dashuron
Thua -
Për shkak të kësaj mbrëmje.

Atëherë të vallëzojmë
Unë, uji dhe hija

Sepse hija dhe uji nuk dijnë për tradhëti
As për humbje
Nuk mbajnë në mend
As nuk harrojnë
Por ... përse?
Përse disku u ndal?
Kush e ka grith diskun
Përse sillet në vend:
Atdheu im është larg
Atdheu im
Atdheu im
Atdheu im

HAPAT NË NATË

Vazhdimisht
Natën dëgjojmë hapat që afrohen
Dhe dera e dhomës sonë thyhet
Vazhdimisht
Si retë kur shpërndahen!.

Hijen tënde kush ma dëboi
Çdo natë nga shtrati im?
Hapat po afrohen e sytë tu janë qytetet
E duart tua janë bllokadë rreth trupit tim
Hapat po afrohen
Përse po ikën hija që po e imagjinoj
Oj sheherzadë?
Hapat po afrohen por nuk hyjnë
Bëhu lis
Që t'e shoh hijen tënde
Bëhu hënë
Që t'e shoh hijen tënde
Bëhu thikë
Që t'e shoh hijen tënde në hijen time
Bëhu lule në hi

Vazhdimisht
Natën dëgjoj hapa që afrohen
Po bëhen internimi im
Po bëhen burgjet e mi ..

Përpiqu të më vrasësh
Me një goditje
Mos më vrit
Me hapat që afrohen!..

MË DUKET SE TË DUA

Përse e duam këtë udhëtim
Kur deti më largon prej syve tu
Dhe në ne ndizet rëra ...
Përse e duam?
Kur fjalët që nuk i folëm
Na ndjekin
E të gjitha shtetet janë pasqyra
Dhe të gjitha pasqyrat janë stena
Përse e duam këtë udhëtim?

Këtu ty të vranë
Këtu mua më vranë
Këtu ishte heroinë e lumit dhe epit
Ndërsa lumi nuk e ndjen mundimin
Nuk flet
Nuk vuan

Më duket sikur u tretën të gjitha kodrat
Sikur unë të dua
Sikur aeroporti francez i stërmbushur
Me mall e me njerëz
I gjithë malli është legal
Pos trupit tim
Ah ... atdheu im

Afroju buzëve të mija
Dhe largoju puthjes së paarritshme
Më duket se të dua
Shpërngulja më çiti në rrugët e trupit tënd
Shpërngulja më bllokoi në koridoret e trupit tënd
Heshtjen time ia lë buzëve tua
Dhe zërin tim e lë në fjokë
Më duket se të dua
Shpërngulja më fshihte në ujdhesat e trupit tënd
- E gjerë e ngushtë është kjo hapësirë -
Shpërngulja më fshehte në tubën e zambakëve
Ktheje derdhjen e kohës sime
Që të dij ku do të shpërthej barrikada ime
- Kaloi një ditë pa martirë -
Për çdo ditë nga një kufomë kemi
Ata çdo ditë kanë dekorata
Këtu lumi u nda mes nesh
Si rojtar
I dy brigjeve
Për ne të largët si të afërt
Dhe të afërt si të largët
E këtu medoemos rojtar të ket
Ah, mes nesh medoemos të ket rojtar
Uji që i ndan dy brigjet sikur është
Gjaku i trupave tanë
Sepse këtu ishim dy brigje
Sepse këtu ishim dy trupa
E të gjitha shtetet janë pasqyra
Dhe të gjitha pasqyrat janë stena
Përse e duam këtë udhëtim?

POEMA PËR TOKËN**I**

Tokën e quaj zgjatje e jetës sime
Dorën time e quaj platformë të plagëve
Shkëmbët i quaj krahë
Zogjtë i quaj bajame dhe fiq
Brinjtë e mi i quaj trungje
Nga fiku në gjoks e këpus një degë
Dhe e gjuaj si gurin
Që e shkatërroj tankun e pushtuesve

II

Vendi im është larg nga unë posi zemra ime
Vendi im është afër meje si burgu im
Përse të këndoj për çfarëdo vendi
Kur ai është në fytyrën time
Përse të këndoj
Për fëmijën që fle në safran
Kur thika është buzë ëndrrës
E nëna ime m'i ofron
Sisat e saja
Dhe para meje vdes
Me aromën e qelibarit

III

Më duket se i kthehem të kaluarës
Më duket se eci kah ardhmëria

Mes vështirësive dhe kënaqësive
Po e vendosi harmoninë time
Unë jam bir i fjalëve të thjeshta
Dhe martir i hartës gjeografike
Dhe lule e kajsijës së butë
O ju që arrini të pamundshmën
Prej fillimit deri në mbarim
Ma ktheni dorën time
Ma ktheni identitetin

IV

Unë jam vëzhgues i therrtores
Dhe martir i hartës gjeografike
Dhe bir i njerëzve të thjeshtë
Në shkëmb i pash krahët
Në vesë i pash armët
Kur zemrën time ma mbyllën
Dhe rreth meje ngritën barikada
Dhe qarkullimin ma ndaluan
Zemra ime u bë e nxehtë
Brinjët e mi shkëmbë
Karanfili mugulloi
Karanfili mugulloi

V

Mbrëmje e hershme në fshatin e harruar
Dhe dy sy të fjetur -
Dhe dy sy të fjetur
Kthehem tridhjet vjet mbarapa

Dhe pesë lufta
Dhe shoh se koha
M'i merr zymbylat
Këngëtari këndon
Për zjarrin dhe të huajt
Mbrëmja ishte mbrëmje
Kurse këngëtari këndonte
E pyetën atë:
Përse këndon
Ai u përgjigj:
Për shkak se këndo
Gjoksin ia kontrolluan
Dhe vetëm zemrën e gjetën
Edhe zemrën ia kontrolluan
Dhe vetëm popullin e tij e gjetën
Zërin ia kontrolluan
Dhe vetëm pikëllimin e gjetën
Pikëllimin ia kontrolluan
Dhe vetëm qelinë e tij e gjetën
Qelinë ia kontrolluan
Dhe vetëm ata i gjetën në pranga

Prapa bregut
Flen këngëtari i vetmuar
E në muajin mars
Nga ai u ngrit errësira

I KTHYERI NË JAFË

Ai tashti po largohet prej neve
 Dhe jeton në Jafë
 Ia njeh asaj edhe gurtë
 Dhe asgjë nuk i është e paqartë
 Dhe këngët e pranuan atë ...
 E pranoi takimi i tij i gjelbërt.
 E ai tashti e zbulon fytyrën e vet -
 E shpirtligi hyp në trekëmbësh
 Ai tashti e tregon tregimin e vet -
 E zjarret i vërshojnë zambakët.
 Ai tashti po largohet prej neve
 Që të jetoj në Jafë.

* * *

Ne jemi larg tij,
 Jafa është si valixhet e harruara në aeroport
 Ne jemi larg tij,
 Kemi fotografi në xhepat e grave,
 Dhe në faqet e gazetave
 Çdo ditë e shpallim tregimin tonë
 Që t'i përvetësojmë vetitë e erës dhe puthjet e zjarrit.

Ne jemi larg tij,
 Të plaçkitur me atë që ec deri në vdekjen e tij...
 Për të shkruajmë një informatë të qartë
 Dhe poezi moderne

Dhe shkojmë ... t'i hedhim pikëllimet në platotë e byfeve
Dhe pohojmë: Nuk kemi shtëpi në qytet.
Ne jemi larg tij,
E përcjellim kufomën e të vrrarit,
Vjedhim nga plaga e tij pambuk derisa të shkëlqejnë
Dekoratat e durimit dhe pritjes

* * *

Ai tash del prej neve
Ashtu si del toka pas natës me shi
Dhe rrjedh gjaku prej tij
Dhe rrjedh ngyra prej neve.
E ç'të themi për të? - humbin kujtimet
Kurse nata është larg mbrojtësit të tij
Ai tashti shkon tek ai
Bomba ... apo portokaj
Dhe nuk din të praj në krime
Kur bëhet i pasur
Dhe nuk din për drejtësi
Dhe nuk beson në asgjë
E as që gënjen
Ai tashti po shkon shehid
Dhe na i le neve refugjatët!
Dhe fjeti
E nuk kërkoi azil në porte
E as nuk foli
As nuk u arsimua
Se nuk ishte refugjat.
Toka është refugjate në plagën e tij
Dhe u kthye me te.

Mos thuani: babatë tonë të cilët me vite ...
Thuani: Vëllezërit tonë e morrënë tokën nga ne
Ai tashti po humb
Tash banon në Jafë
Dhe ja njeh asaj edhe gurët
Dhe asgjë nuk i është e paqartë
Dhe këngët
I pranoj ato.
E pranoj takimin e tij të gjelbërt

Le t'i ngrisin duart tash refugjatët
Në ajr, në ajr.
Le t'i përhapin tash emrat e tyre
Të lënduar, të lënduar.
Le të shpërthejnë tash trupat e tyre
Në mëngjes, në mëngjes.
Le ta zbuloj toka adresën e vet
Dhe ta zbulojë tokën tonë.

FYELLI

Mos më vritni o rojtarë
mos më urreni
frikohuni nga Zoti
endacakët kërkojnë të flejnë
në meloditë tuaja
derisa të kalojnë në paqë

Ndryshk hekuri! Vrasës imi ndryshk hekuri
mos prit
Unë e kam dëgjuar fyellin
mos prit
Unë e kam braktisur shtëpinë

E DIELA E KALTËRT

Në këngën time rrin një grua
Thurr lesh
Shërben çaj
Kurse dritarja është e hapur për ditët
E deti është larg

Të dielën vishet në të kaltër
Argëtohet me revista dhe me adetet e popujve
Lexon poezi romantike
Shtrihet në kanape
Kurse dritarja është e hapur për ditët
E deti është larg

E dëgjon zërin e atij që nuk e pret
E çel derën
I sheh hapat e njeriut që udhëton
E mbyll derën
E sheh fotografinë e tij dhe pyet: A të mbytem?
E zgjedh Mocartin
Pushon me tokën ngjyrë qielli
Kurse dritarja është e hapur për ditët
E deti është larg

... Dhe u takuam
Dhe e vendova detin në një pjatë dheu
E u zhdukën këngët e mia

Ti, e jo kënga ime
Dhe zemra është e çelur për ditët
E deti është i lumtur ...

PËR MBRËMJEN E FUNDIT

E tërë frika e tokës mblidhet në trup
Dhe bëhet një fjalë
Dhe bëhet një dëshirë e flaktë
Bie hija prej saj
Nuk është askush
Nuk është askush ...

Dhe këndon e vetmuar
Në rrugën e qerreve të humbura
Për te çdo gjë
Emërohet me zymbyla
Dhe këndon e vetmuar

Shumë liqej ka
E ajo është lum i vetmuar.
Tregimi im është i shkurtë
E ajo është lumi i vetëm.

Dimrit do t'e shoh
Kur të më vras
Do të qaj
Do të qesh
Kur të më vras
Dimrit do t'e shoh.

Më kujtohet
Apo nuk më kujtohet
Jeta po kalon
Nëpër stacione të trenave
Dhe në rrugën e saj.
Ishte diçka që i ngjante dashurisë
Ajri coptohej
Mes dy fytyrave të panjohura,
Dhe dallga u gurëzua
Mes gjoksave të afruar,
Nuk më kujtohet ajo ...
E ajo këndon e vetmuar
Sonte për mbërmjen e fundit
E thërras lulen e saj
Kurse ajo këndon e vetmuar.

Fjalët e mia janë vetëm fjalë
Kurse dritaret kanë qiellin
E zogjtë hapësirën
Hapat rrugën e lumenjtë grykën
E unë kam kujtimet.
Fjalët e mia janë vetëm fjalë
E ajo është e para. Unë jam i pari
Ishim. Nuk ishim
Erdhi dimri
Pa më vrarë...
Pa qarë e pa qeshë
Fjalë
Fjalë.

ASHTU THA DRURI I HARRUAR

Jasht kohës
Apo brënda malit të gjerë
Është atdheu im.
A e ndjejnë zogjtë
Se unë jam atdheu...
apo ... udhëtimi i tyre?

Unë pres...

Në vjeshtën e degëve të shkurtëra
Apo në pranverën e rrënjëve të gjata
Është koha ime.
A e ndjen gazela
Se unë jam trupi ...
apo fryti i saj?

Unë pres ...

Në mbrëmjen që kalon para syve
E kaltërt, e gjelbërt apo e artë
Është trupi im
A ndjejnë të dashuruarit se unë për ata jam
Ballkon ... apo hënë?

Unë pres ...

Në thatësinë që e then erën
A e dijnë fukaratë
Se unë jam
Burim i erës? A ndjejnë se unë për ata jam
Thikë ... apo shi?

Unë pres ...

Jashtë kohës
Ose brënda malit të gjerë
Më harroi ai që e dua
Por unë
Nuk do të ndahem nga degët e humbura
Në grumbullin e drunjëve

Unë pres ...

KUNDËRSHTIMI

M'i shtrënguan prangat
dhe m'i ndaluan fletoret
dhe cigaret
më vuan dhé në gojë
e poezia është gjak i nxehtë
kripë buke
uj i syve
shkruhet me thonj
edhe me gurë
edhe me thika

Do ta them këtë
në burg ushtarak
në banjë ..
në shtallë ..
nën kërbaç ..
nën pranga ..
me litare në qafë:
milion zogj
në degët e zemrës sime
e përhapin melodinë e vrasjes

TRENI I ORËS NJË

Burri dhe gruaja ndahen
E shlyejnë lulen nga zemrat e tyre
E thejnë
Del hija nga hija
Bëhen tre:
Burri
Gruaja
Dhe koha ...

Treni nuk vie
Kthehen në byfe
Flasin fjalë tjera
Pajtohen
Dhe duan të ikin në agim prej telave të kitarës
Nuk ndahen ...

... dhe i bashkova dy anët në hapësirën e kësaj zemre
Më ftuan shokët dhe rrugët të harroj dhe të strehohem
në Madrid
Që t'e harroj fytyrën e gruas dhe gëzimin tim
Të harroj, të harroj, të harroj shumë

Po të vonoheshim pak
Për trenin e vetëm
Po të rrinim vetëm një orë në restorantin kinez

Po të kalonin shpezët duke u kthyer
Po t'i lexonim gazetatat natën
Po të ishim
Burri dhe gruaja që takohen ...

POZITA E VETME E SHUMË MARINARËVE

Edhe më parë jemi takuar në këtë vend

Gjuanim gurë në uj

Kaloi peshku i kaltërt

U kthyen dy dallga

Dhe u lëkundëm

Duart notojnë kah aroma vjeshtore

Do të ecni një çikë

Dhe do t'i hedhni duart kah beronja

Tash: Ti nuk i përngjan dallgës

E as jeta ime

U drejtova përpjetë kah retë

Ma fëlliqi gjoksin peshku i kaltërt

Më magjepsi poezia e vdekja më thërret

Të vdes tashti mes ujit dhe zjarrit

E ajo nuk më shihte pasiqë flente

Do t'e derdhi djersën për popullin

Nuk do ta harroj këmishën në anije

Nuk do ta harroj vdekjen

Do të të lë përshtypje të ndijshme

Nuk the asgjë

Do të më gjuajsh tek peshqit dhe në therra

Sytë e saj flejnë, flejnë ...

E tejkaluam këtë ëndërr tonën

Do të shkojmë drejt rërës ku kanë humbur dy peshkatarë

Oj zonja ime!
A mundemi tash trupat tonë t'ia gjuajmë macave
Oj zonja ime! Ne jemi miqë
Dhe peshku i kaltërt fjeti në dallgë
Dhe ia dhamë këndët
Që e gëzojnë atë
Dhe shkëlqej nata
Unë prej së afërmi e pashë këtë gëzim
Dhe nuk dua kthim
Nuk dua të kthehem
Nga zemra jote i kërkoj vetëm rrahjet

Si të mbetet ëndrra ëndërr
Si
Të mbetet
Ëndrra
Ëndërr
Në të kaluarën më dëbuan shikimet
Dhe jemi takuar edhe më parë në këtë vend!

HINGËLLIMA E FUNDIT

E derdhi këngën
Ashtu siç shkatërrohet lumi në ecajaket e veta
Të gjitha këto janë koshalet e mia
Ky është shkatërrimi im
E dëshira flen

Në rrugët e mjerimit
Arena e zbrazët
Shqiponja e sëmurë
Lulja e djegur
E ëndrrat e mia ishin të thjeshta
Dhe si të varura:
Nëse këndoj

Ku je ti tashti?
Nga cila kodër
E merr hënën e artë
Nga cila pritje
E dashura ime distanca u shtua
Nga fillimi i kodrës
Dhe nga dëshira për vetëvrasje
I dijmë mjetet

Po e shpejtoj vdekjen në zemrën time
Në zemër
Do të jesh udhëtim

Do të jesh ajër
Ku je tash ti
Në cilin aeroport
Do ta duash qiellin?
Unë po shkoj drejt arenës së panjohur

Të gjitha këto janë kosharet e mia
Luftat e mia
Rrugët e mia
Kjo është dëshira ime e madhe
Gjithmonë këndoj
Të vetmën këngë
Por
Nuk do të kndoj më

NJERIUT

Gojën ja mbyllën me pranga
Duart ja lidhën me shkëmbin e vdekjes
Dhe i thanë: Ti je katil!

* * *

Ja morrën ushqimin, veshmabthjen, flamurin
Dhe e gjuajtën në qelinë e vdekjes
Dhe i thanë: Ti je hajn!

* * *

E përzunë prej të gjitha porteve
Ia morrën të dashurën e tij të vogël
Pastaj i thanë: Ti je refugjat!

* * *

Nuk lëvizin sytë dhe supet e mia
E nata kalon
Nuk ka dhomë për burgim të përhershëm
As hallka për zinxhirët!
Neroni vdiq por nuk vdiq Roma ...
Para syve të saj e vranë!
Edhe farat e zymbylit vdesin
Dhe do të mbushet lugina me zymbyla ...!

DHE U KTHYE NË QEFIN

I

Tregojnë në anët tona
Tregojnë me pikëllim
Për shokun që shkoi dhe
u kthye në qefin

* * *

Ai quhej ...
Nuk u kujtohet emri i tij!
E nxorrën nga zemrat tona
Nuk kërkuan asnjë fjalë
E shtrinë në ajr si hi ...
E lanë të vetmuar me plagën të cilën nuk din ta lidh
S'e din atë procedurë ...
Frigohem të dashur ... frigohem o jetima
Frigohem se harroj atë në tollovinë e emrave
Frigohem se do të shkrihet në uraganet e dimrit
Frigohem se do të flejë në zemrat tona
Plagët tona ...
Frigohem se do të flenë!!

II

Jeta ... jeta në dhjamë nuk e kujton shiun
Nuk qan në ballkonin e hënës
Nuk i kalon orët pa gjum

Nuk i mbështet duart në mur
Dhe nuk udhëton pas penit të pasionit
Dhe nuk e pranon vetminë
Nuk din për ledhatim
Pos këngëve të këngëtarit shpresëhumbur
Nuk thotë këndshëm: Allah!
Vetëm dy herë!
Dhe e humbi rrugën e vet
Dhe nuk mendon shumë për pasionet..!

III

Tregojnë në anët tona
Tregojnë me pikëllim
Për shokun që shkoi
Dhe u kthye në qefin
Kur prapa derës u dëgjuan hapat
Nuk i tha nënës: Lamtumirë!
Nuk u tha miqëve as shokëve:
Takohe mi nesër!
Nuk la as letër ashtu siç veprojnë ata që shkojnë
Tha: Unë kthehem dhe i shlyej dyshimet
Dhe nuk foli asnjë fjalë tjetër
Nata e ndriçon nënën e tij e cila
Bisedon me qiellin dhe me gjërat
Thotë: o jastëk i shtratit!
Oj valixhe e teshave!
Oj natë! O yjë! O re!
A mos e keni pa një endacak, sytë i ka si dy yjë?
Duart e tij dridhen si përtëka
Gjoksi i tij është jastëk i barinjëve dhe hënës

E flokët e tij janë kolovajzë e erërave dhe lules
 A mos e keni parë një endacak
 Duke udhëtuar por që nuk e zbukuron udhëtimin
 Shkoj pa marrë gjë me vete kush i jep me ngrënë
 Nëse ngel në rrugë
 Kush ka mëshirë ndaj të panjohurit?
 Zemra ime mendon te ti o djalosh ...
 I thuani asaj: Nuk do të marrish përgjigjen
 Plaga është mbi lotin ... mbi pikëllimin dhe mundimin!
 Nuk do të bartish ... nuk do të durosh shumë!
 Sepse ai ...
 Sepse ai vdiq dhe nuk ishte i vogël!

IV

Oj nënë!
 Mos i nxirr lotët me rrënjë
 Le të mbeten rrënjët oj nëna ime
 Çdo dit natën flet:
 Thot: O karavan i natës
 Prej nga po vini?
 U stërmbushën rrugët e vdekjes kur e vërshuan
 të shpërngulurit
 U mbyllën rrugët e pikëllimit ...po të pauzojshe dy herë
 dy herë!
 Po t'e pastrojshe fytyrën dhe sytë
 Dhe nga gjaku jonë t'i bartish kujtimet
 E atyre që dolën nga zemrat tona ... të dashurve tonë
 që u shpërngulën
 Oj nënë!
 Mos i nxirr lotët me rrënjë

Leri dy pika loti në zemër!
Se ndoshta nesër vdes babai i tij ... apo vëllai i tij
apo unë shoku i tij!
Leri për ne ...
Për ata që vdesin nesër dy pika ... dy pika

V

Tregojnë në anët tona për shumë shokë
Fytyrat e të cilëve i djegën plumbat
Dhe gjoksat e tyre ...

Mos i komentoni gjërat!
Unë e pash plagën e tij
Nga larg, gjatë e vështrova atë
Zemra ime është kthyer kah fëmijët tanë
Dhe çdo nënë e përqafton djepin
O ju miq që jeni shpërngulur larg
Mos pyetni: Kur kthehet
Mos pyetni shumë

TRI FOTOGRAFI**I**

Hëna ishte
E ftohtë si e kishte shprehi -që kur lindëm ne -
Pikëllim në ballin e tij të përlotur
Si përrockat ... përrockat
Afër mureve të fshatit
Mbet i pikëlluar
Duke bredhur ...

II

I dashuri im ishte
I mrrolur si e kishte shprehi -që kur u takuam-
Retë u vrërën në sytë e tij
Mbjellin vrërësira në horizont
E zjarri është pranë tij
Dhe mua m'i tregon epopetë
Dhe ende natën lexon poezi ëndërrore
Më pyet mua për dhuratën
E çadra prej qimeve është e butë

III

Babai im ishte
Si e kishte shprehi, i shtrirë, i lodhur
Kudo që të shkojë vërsulet pas pogaçes
Për shkak të saj ... i mbyt dhelprat
Dhe krijon fëmijë ...

Dhe pluhur ...

Dhe yjtë ...

E vëllai im i vogël i ka grisur teshat

Dhe është i molisur

E motra ime e madhe ka blerë çorapa!

Dhe çdonjëri nga ne prinë me kërkesa

E babai im - sipas shprehisë së tij -

Kthehet rrugës malore

I shkurton mustaqet!

Bën fëmijë ...

Dhe pluhur ...

Dhe yje ...

SHPRESA

Ende në pjatat tua ka mbetur mjalt
Largoni insektet nga pjatat tua
Që të ruhet mjalta

* * *

Ende ka kalavesha rrushi në hardhitë tuaja
Largoni çakajtë
O rojtar të hardhive
Që të piqet rrushi ...

* * *

Ende në shtëpitë tuaja ka hasra ... dhe derë
Mbyllnja rrugën erës që e shpie kah fëmijët tuaj
Që ata të flejnë të qetë
Era është shumë e ftohtë ... le t'i mbyllin dyert ...

* * *

Ende ka gjak në zemrat tuaja
Mos e derdhni atë o baballarë ...
Sepse në rrafshet tuaja ka kopshtarë ...

* * *

Në vatrën tuaj ende ka dru për t'u djegur
Dhe kafe ... dhe një grumbull hi

TAKIMI I PARË

U shtrëngua për duart e mia
M'i pëshpëriti dy fjalë:
"Do të takohemi nesër"
Dhe e mbështolli atë rruga

* * *

Dy herë e hoqa mjekrrën
Dy herë këpucët i lustrova
I mora teshat e shokut tim ... dhe dy lira ...
Që asaj t'i blej sheqerkë dhe kafe me qumësht ...

* * *

Rrij vetëm në bankë
Të dashuruarit qeshin ...
E balta ime u thotë:
Edhe ne do të qeshim!

* * *

Ndoshta ajo është duke ardhur rrugës
Ndoshta ajo është e pakujdesshme
Ndoshta ajo ... ndoshta ajo ...
Kanë mbetur edhe dy dakika!

* * *

Ora është katër e gjysmë
Kaloi gjysmë ore

Një orë ... dy orë
U zgjatën errësitat
Nuk erdhi ajo që premtoi
Për në katër e gjysmë

KËNGA

Në kohën kur kthehem në shtëpi
I vetmuar, i papunë
Pa gjëra të nevojshme për jetë e zemra ime pa lule
Sepse qysh në mëngjes lulet e mia
Ia kam shpërnda trimave ... lulet e mia
Luftova kundër ujçëve ... dhe u ktheva në shtëpi
Pa u qesh në zë ... në shtëpinë e dashur
Pa buçitjen e puthjes së saj
Pa prekjen e saj të butë
Pa pyetjet e saj për mua dhe për lajmet e zënkave të mia
I vetmuar bëj kafe
I vetmuar pij kafe
Dhe e shkatërroj veten ... dhe luftën time
dhe e shkatërroj aromën time
Shokë, ja këtu është feneri dhe poezitë
Dhe disa cigare dhe gazetat si koncept
Dhe kur kthehem në shtëpi
E ndjej tëhuajsimin e saj
Dhe i shkatërroj të gjitha lulet e jetës sime
Fshehtësitë e burimit ... dhe dritën
Që buron thellë nga zënkat e mia
Dhe i akumuluj mundimet sepse jam i vetmuar
Pa butësinë e supeve tua
Pa përroin e syve tu

PËR REZISTENCËN

I

Po t'i kujtonin ullinj të rrënjët e veta
Vaji do të bëhej lot!
Mençuri e gjyshërve
Po të ta ipnim këmishën nga trupi jonë
Era do të ishte e këndshme
Por, era robit nuk i jep fëmijë
Ne do ta nxjerrim me qepalla
Gjemba dhe pikëllimet ... të nxjerrura
E nëna i bart turpet tona dhe kryqin tonë
Gjithësia intrigon
Nën hijen e ullinjëve do të mbetemi
Rreth tokës si këmishë!!

II

Po ta donim më shumë grurin
Do të ishim aromë e trëndafilut
Por kallinjtë e tij janë më të pastër
Andaj ruani kallinjtë tuaj nga uragani
Me gjoks të lidhur në pranga
Hapni ato barriera nga gjokset
Nga gjokset që po thehen??
Lidhi për qafe kallinjtë
Ashtu siç e përqafove thikën
Tokën, bujkun, rezistencën
Më thuaj: Si shkatërrohen ...
Këto tre të përdhosur
Si të munden?

LIDHSHMËRIA

Nuk do të ndahemi
Para nesh janë detërat e prapa mali
E si të ndahemi?
O miku im! O ti me sy të zi
Më merr, si të ndahemi?
Kur nuk më ka mbet askush pos teje!

* * *

Ndoshta u mërzita nga fjalët tua
O i etur prore!
Ndoshta frikohem nga duart tua
O i pamëshirshëm prore!
Por unë nuk kam askend
Askend!
E si të ndahemi?

* * *

O më i bukuri i egërsirave! O miku im
S'ka gjë mes nesh pos hipokrizisë
Dhe frikës nga lodhjet e rrugës
Para nesh është deti
Kurse prapa mali
E si të ndahemi?

PËR POEZINË**I**

Dje, i kënduam yllit në re
Dhe u ngopëm duke qarë!
Dje i qortuam shtetet, hënën,
netët ... dhe fatin
Dhe i dashuruam gratë!
Ora trokiti e Hajami dehet
E në realizmin e poezive të tij ka erotikë
E ne mbetëm të guximshëm!

O miqtë e mi poetë,
Ne jemi në një botë të re
Ç'ishte ishte, e kush shkruan tash poezi
Në kohën e erës dhe të atomit
Krijohen profetë!

II

Vjershat tona janë pa ngjyrë
Pa shije ... pa zë!
Nëse nuk e bart fenerin prej një shtëpie në shtëpi
Nëse nuk e kuptojnë të thjeshtit domethënien e tyre
Së pari t'i përhapim ato
Po amshohemi ... për heshtje!!

III

Po të ishin këto poezi
Çekan në grushtin e proletarit

Bombë në supet e luftëtarit
Po të ishin këto poezi!

* * *

Po të ishin këto fjalë
Pllug në duart e bujkut
dhe këmishë ... derë ... apo çelës
Po të ishin këto fjalë!

* * *

Një poet thoshte:
Sikur vjershat e mia t'i gëzonin miqtë e mi
e t'i hidhëronin armiqtë e mi
Prapë unë jam poet ....
Dhe unë ... do të them!...

RUBAIRAT

Atdhe i imi! Dashuria ime ndaj teje asgjë nuk më dha
Përveç drunjëve të kryqit tim!
Atdhe, atdheu im sa i bukur je!
Merri sytë e mi, merre zemrën time, merre...
të dashurin tim

* * *

I këndoj tubave të miqëve të mi
Që t'i përkundi miqtë e vegjël
Tek unë qarkullon gjaku i gjyshit tim
Andaj më prit natën e fundit!

* * *

Oreksi i thikave nuk do t'e kuptoj aromën e zambakëve
E i dashuri im nuk flen ...
Do të këndoj, edhe poqëse tribuna e poezive të mia
bëhet trekëmbësh
dhe për njerëzit shpëtim ...

* * *

Poezia më e bukur është ajo që çdo lexues
e ruan thellë në zemër ...
dhe kur nuk e pijnë njerëzit ...
thuaj unë vet jam gabim...

* * *

Dëshirojmë t'i shtrëngojmë grushtat dhe të shkojmë
Kur të na merr uria t'e ndajmë bashkë pogaçën
Netëve të ftohta të mbuloj me qirpikët e mi
Dhe me çmime që sillen rreth diellit!!

* * *

Gjëja më e bukur është të pijmë çaj në mbrëmje
Dhe t'u tregojmë përralla fëmijëve
E nesër nuk takohemi fshehtas
Dhe nga gëzimet qajmë!!

* * *

Nuk e dua vdekjen derisa në tokë ka ende vjersha
E sytë nuk flejnë!
Nëse ka ardh apo nuk do të vij me leje nuk do të kundërshtoj
Por do ta lus atë të vajtoj përfundimin.

* * *

Nuk kam ku të flej
Nuk kam shtrat që ta shtrij në dy brigjet
Sezona kaloi e ajo pa përshëndetur fare tha:
Zotëri, nëse ke të m'i japish njëzet funta!!

KORRIKU DHE GJARPËRI

Korriku kaloi nëpër gërmadhat tona
E nxiti oreksin e gjarpërit
E gruri korret për herë të dytë
E kullosat janë të etura për vesë

Korriku u kthye për t'i shlyer kujtimet e hidhura
Etjen dhe gurët nga zjarri
E i mërguari pyeti :
Si t'i kem në duar të mbjellat
Në shuplakë që e helmon ujin e puseve të mia?

Fëmijët në mërgim pyetën:
Babatë tonë këtu i kaluan netët
Duke na i përshkruar mburrjet tona të arta
Folën shumë për hardhitë e rrushit, për pluhurin
Korriku u kthye, e ne nuk e vërejtëm

U ngritën të burgosurit: Ishe për ne
Shumë bujar o zjarr i korrikut
I lirë si drita e diellit dhe rëra
E sot, me afsh i rrezistojmë kamxhikut dhe shtypjes

Korriku u largua prej lëmave tona
Korriku me vete e mori flakën e vet
Por, në gërmadhat tona mbeti
Gjarpëri

E në fytat tonë shkaktoi

Etje

E në gjakun tonë...

Afsh dhe hidhërim të amshueshëm

BURGU

U ndërrua adresa e shtëpisë sime
Edhe orari i ushqimit tim
Ndryshoi edhe sasia e duhanit
Edhe ngjyra e teshave të mia,
Edhe fytyra edhe pamja ime
Bile edhe hëna
I dashur jam unë këtu...
Familja ime u shtua edhe më
Toka kundërmon erë të këndshme
Ushqimi i rëndomtë është sheqeri
Më duket se jam në pullazin e shtëpisë sime të vjetër
Dhe ylli i ri ...
Më ndau të më lidh në pranga

TELEGRAM NGA BURGU

Nga fundi i burgut u përhap nama e poezive të mia
Era në zjarr ua shtrëngon duart

Unë jam këtu, prapa murit
E drunjtë e mi i nënshtrohen kodrës së trilluar

Qysh kur kam ardh paguaj kompenzim për shkronjat
Në gjembat e mureve të mi ngrihen vetëm yjet

Prangave të forta në duartë e mia u them:
Këto janë mure të vjershave të mia dhe
të rezistencës sime

Jua ngritëm famën tuaj, e prangat në duar
Gjatë tërë jetës tuaj ishin përplot njolla

U them njerëzve, miqëve: ne jemi këtu
Robëria ime është dashuria juaj në procesionin që ecën

Ditën, me vite u rrit dashuria ndaj atdheut tim
Më përqaftuan dëshprimet e erës në zjarr

ME MUHAMEDIN

- Alo ...
- E kërkuj Muhamedin arab
- Po! Kush je ti?
- I burgosur në atdheun tim
Pa tokë
Pa flamur
Pa shtëpi
E detyruan popullin tim të mërgoj
Dhe erdhën të blejnë zjarr nga zëri im
Që del nga errësira e burgut ...
Ç'të bëj?
Rrënoje burgun dhe rojtarët
Dhe me të vërtetë bukuria e besimit
e shkrin të idhtit e Handhalit*.

* . Një bimë e idhët që rritet në tokat arabe. Në popull tek arabët përdoret shprehja: i idhët si handhali (shënim i përkthyesit).

PJESA E MBETUR E POEMËS

Më leni të plotësoj poemën
sepse ajo është dhuratë e gjyshërve për nipat:
"Ne e kemi mbjellë e ju korrne"
Zëri na vie nga plehëri
e ngop Saharën me shi
dhe gjelbëron drurin e thatë!

Më leni ta plotësoj poemën

E PAMUNDURA

Po vdes duke dëshiruar
po vdes duke u djegur
I varur po vdes
i therur po vdes
Por nuk them:
Kaloi dhe u zhduk dashuria jonë
Dashuria jonë nuk vdes

POEMA E BURRAVE

Në bregun më të bukur po shkoj
mos qaj për këmbët e mia
ato janë prej hekuri
hapërimet e mia janë si të diellit
ato i forcon gjaku im.

Në bregun më të bukur po shkoj
mos u brengos për zemrën time
ajo është e piratëve ...
zemra ime është e ngjyrosur me dheun tim
që kundërmon erë dashurie
dhe barut i urrejtjes!

Në bregun më të bukur po shkoj
e nuk ndalem
mos u ngutuni për të fjetur, unë dridhem
e shtrati për ata që flenë
është prej dërrasave të tabutit
dhe gjendet në gjysmë të rrugës!
Ejani o shokë udhëheqës të shqetësuar
të shkojmë
të shkojmë në bregun më të bukur
nuk do të shkatërrohemi
dhe nuk do të humbim gjë
pos tabutit!

* * *

Përpjetë
ngrihen gërklanet tona
Përpjetë
ngrihen guroret tona
Përpjetë
ngrihen këngët tona
Nga trekëmbëshi dhe kryqet tona
të tanishmes dhe të së kaluarës sonë do të ndërtojmë
shkallë për të nesërmen e premtuar
Atëherë do të klithim: O Rizvan*
Hape derën tënde të mbyllur!
Do t'i nxjerrim nga gërmazet tona
dhe nga akuzat e të mjeruarve
vjershat si verë të ëmbël
dhe përnjëherë do t'i pijmë në kafenetë tona
dhe do të këndojmë rrugëve
në gurore
në ferma
në klubet tona!
Do të përqëndrohemi në guroret tona
prej nga shikohet më larg, më thellë dhe më mirë
dhe nuk do të shpërndahe mi
pos në mëngjes
dhe nuk do të dëgjojmë
pos fitores
dhe çdo trazirë në rruzullin tokësor
na dridh
dhe çdo bukuri në botë

* Emër i parajsës (shënim i përkthyesit).

e puthim
dhe nga çdo kopsht në tokë
hamë çdo kokërr
dhe çdo vjershë në tokë
nëse vallëzon e përqafojmë
dhe çdo jetimi në tokë
nëse na thërret i përgjigjemi
do të dalim nga të dehurit tonë
dhe nga mërgimi ynë
do të dalim nga vendstrehimet tona
do të na marrin erë armiqtë tanë:
"Ja .. barbarët, ata janë .. arabë"
Po arabë
dhe nuk turpërohem
Ne dijmë si duhet shtrënguar
dorëzën e sopatës
por edhe si t'iu kundërvihemi duarthatë.
Po ashtu dimë si të ngrisim
fabrika moderne
edhe shtëpi ...
spitale
shkolla
si të krijojmë bomba
e raketa
dhe muzikë
dhe i shkruajmë poezitë më të bukura
Zëri:
Dhe çka pastaj?
E dëgjuam zërin tënd të lyer me fosfor
e dëgjuam atë,

si do t'i krijosh fjalët,
kolibet e errëta prej qelqi
e rruga jote e tëra është me pluhur
dhe populli yt ...
lotët qajnë kohën e ndritshme
dhe toka jote ...
e end qëllimin
në rrugët e braktisura
e ti nuk ke as për shpenzime të rrugës
Dhe çka pastaj? Çka pastaj?
I bukur është zëri yt i bartur me erën e veriut
Po ne u mërzitëm!

Përgjigja:

I but je si asfalti
I but je
Ti që të mbrojnë perdet e mërzitshme
I marrë je ti ... si hëna
dhe i kryqëzuar në guri
Më le t'i plotësoj poemat
Më le të barti erën e veriut
Më le t'i mbylli fortunat në mëngën time
Më le ta vej dinamitin në gjoksin tim
I but je ti si asfalti
dhe si hëna ...
ti je i marrë!

IMPROVIZIMI NË UJË

Prapa vjeshtës së largët
Tridhjetë vite janë
Dhe fotografia e Ritës
Dhe tulipani që e plotësoi jetën e saj
Në postë
Prapa vjeshtës së largët

Të dua sot ... dhe shkoj
Zogjtë fluturojnë me emrin tim
Dhe vdesin.
Të dua sot
Dhe qaj
Sepse je më e bukur se fytyra e nënës time
Dhe më e bukur
Se fjalët që më dëbuan ...

Në ujin e fytyrës sate
Hija e natës
Lufton me hijen time
Dhe nuk më lejojnë sonte të shkoj
Dritaret tona.
Vallë, kur do të venitet lulja në kujtim?
Kur do të gëzohen të huajt?
Që të mundem ta përshkruaj për një çast lundrimin
Në ujë -
Si legjendë ose si qiell ...

... Dhe nën qiellin e largët
Të harrova
Rriten zymbylat
Atje ... pa shkak
Dhe pushkët
Atje ... nuk janë të mllfosura
Edhe vjersha atje
Atje ... është pa poet
Kurse qielli i largët
Ngjitet me pullazët e shtëpive
Në kapelat e policëve
Dhe ballin ma merr ...
Në natën e çuditshme
U munduam ta shndërrojmë në portokall
Dhe ik nga unë.
Të dua
Derisa horizonti shndërrohet në pavendosshmëri
Të dua
Derisa deti është i kaltërt
Të dua
Derisa bari është i gjelbërt
Të dua - zanbakë
Të dua - thikë
Të dua sot
Kur e dij datën e vdekjes sime

Të dua sot
Pa vetëvrasje
Prapa vjeshtës së largët

I krehi flokët tua.
E vizatoj belin në erë...
Si yllin, si festën...
Të dua sot
Të dua pranë vjeshtës së largët
Zogjtë kalojnë me emrin tim
Të lirë
Me emrin tim kalon dita
Si kopsht.
Me emrin tënd jetoj
Dhe jetoj ...
Prapa vjeshtës së largët.

KOPSHTI I FJETUR

E përvodha dorën time kur atë
 e kishte kapluar gjumi
 I mbulova ëndërrat e saj
 Shikova mjaltën
 që fshihej prapa vetullave të saj
 U luta për këmbët e saj të çuditshme
 Iu përula impulsit të saj të ngritur
 Pashë grurin e fjetur në mermer
 Qante një pikë e gjakut tim
 Dhe u dridha...
 Kopshti flen në shtratin tim.

Shkova te dera
 Nuk u drejtova kah shpirti im
 që vazhdonte të flejë
 Dëgjova zhurmën e hapave të saj të vjetër
 dhe zilet e zemrës sime
 Shkova te dera
 Çelësi i saj është në çantën e saj
 E ajo flen si melaqe që çon dashuri
 Natë me shi në rrugë, nuk vjen asnjë zë
 Pos impulsit të saj dhe shiut.

Shkova te dera
 Dera hapet
 Dal.

Mbyllet dera
Pas meje del hija ime.
Përse them mirëupafshim?
Prej tash u bëra i huaj për kujtimet
dhe shtëpinë time
U lëshova shkallëve
nuk vjen asnjë zë,
pos impulsit të saj dhe shiut
Edhe hapi im lëshohet shkallëve
Prej duarve të saj deri te dëshira për udhëtim.

Arrita te një lis
Këtu më puthi
Këtu më goditën rrufetë prej
argjendi dhe karanfli.
Këtu fillonte bota e saj
Këtu përfundonte bota e saj.

I ndala sekondat
Heca
U hamenda pak
Pastaj eca
I mora me vete hapat e mi dhe kujtimin tim
të këndshëm
Eca me vetveten.

Nuk ka ndarje e as nuk ka lis
Flinin afshet prapa dritareve tua
Flinin të gjitha marrëdhëniet

Flinin të gjitha tradhtitë prapa dritareve tua
Po ashtu flinin edhe agjentët...

Edhe Rita flen... flen dhe i zgjon
ëndrrat e veta
Në mëngjes do të marrë puthjen e vet
Dhe ditët e veta
Pastaj më sjell kafënë time arabe
Dhe kafënë e saj të bardhë
Për të njëmijtën herë pyet për dashurinë tonë
Dhe përgjigjem
Se unë jam dëshmitar i dy duarve
Të cilat ma përgatisin kafënë time
në mëngjes

E Rita flen... flen dhe i angazhon ëndrrat e veta
- Të martohemi
Po
- Kur
Kur tulipani të rritet
Në kapelat e ushtarëve.

Hecja sokaqeve, trotuarëve pranë
postës, kafeneve
klubeve të këngëtarëve dhe
sporteleve ku shiten biletat
Të dua Ritë. Të dua. Fli dhe shko,
pa arsye si zogjtë e vrazhdë që shkojnë
Të dua Ritë. Të dua. Fli
Do të pyes pas dimrit të trembëdhjetë

Do të pyes:
Vallë a flen ende
Apo je zgjuar nga gjumi...
Ritë, të dua Ritë
Të dua...

RITA DHE PUSHKA

Mes Ritës dhe syve të mi është pushka
Ai që e njeh Ritën e nderon dhe i përulet
i adhuron sytë e ëmbël si mjalta!

... Dhe unë e kam puthur Ritën
Kur ishte e vogël
Më kujtohet kur u mbështet për meje
dhe flokët e saj ma mbuluan shpinën
E kujtoj Ritën
Ashtu siç e kujton zogu moçalin e vet
Ah ... Rita
Mes nesh ka miliona zogj dhe fotografi
dhe shumë takime
Në to hapi zjarr ... pushka

Emri Rita ishte mburrje e gojës sime
Trupi i Ritës ishte dasmë në gjakun tim
Edhe pse i kam humbur dy vite me Ritën
E ajo ka fjetur mbi gjoksin tim dy vite
Premtuam njëri tjetrit gotën më të bukur
dhe i dogjëm buzët në verë
dhe lindëm dy herë!

Ah ... Rita
Çka i largoi sytë tu nga sytë e mi
pos dy kotjeve

dhe reve ngjyrë mjalti
para kësaj pushke
Ishte çka ishte
O heshtje e mbrëmjes
Hëna ime në mëngjes shkoi larg
në sytë ngjyrë mjalti
dhe qyteti
i fshiu të gjithë këngëtarët dhe Ritën
Mes Ritës dhe syve të mi ... është pushka

ZOGJTË VDESIN NË XHELIL

- Pas pak kohe do të takohemi
 Pas një viti
 Pas dy vitesh
 Dhe pas një gjenerate...
 Dhe i fotografoi
 njëzet kopshte
 dhe zogjtë e Xhelilit
 Vazhdoi ta kërkoj përtej detit
 Domethënien e re për të vërtetën
 Atdheu im është litar për terjen e
 faculetave që u zhytën në gjakun e derdhur
 në çdo minut
 Dhe u shtrira në bregdet
 në rërë buzë hurmave .

...Ajo nuk din -
 Ritë, unë dhe vdekja ishim bujar ndaj teje
 Fshehtësia e gëzimit të venitur në hyrje të doganës
 U përsëritëm unë dhe vdekja
 në frontin tënd të parë
 dhe në dritaret e shtëpisë sate.
 Unë dhe vdekja jemi dy fytyra -
 Përse pra po ikë tashti nga fytyra ime
 Përse po ikën?
 Përse po ikë nga ai që grurin e bënë qepalla të tokës
 nga ai që vullkanin e bënë fytyrë tjetër për jaseminin?..

Përse po ikë?
Asgjë nuk më mundonte natën pos heshtjes së saj
kur shtrihej para derës
si poet... si lagje e vjetër
Le të bëhet ashtu si don ti - Ritë
Heshtja ishte sopatë
Ose kornizë e yjeve
Ose klimë për lindjen e drunjëve
Unë përnjëpherë e thithi puthjen
nga mprehtësia e thikave
Eja t'i takojmë masakrës!...
Ra si fletët e tepërta
Kolona e zogjëve
në puset e kohës.
E unë i shpëtoi krahët e kaltërt
Ritë
Unë jam dëshmitar i varrit që po rritet
Ritë
Unë jam ai që i hap prangat
në lëkurën time
në formë të atdheut ...

NJË POEMË

Buzët i ke mjalt ndërsa duart
Gotë vere
Për të tjerët

* * *

Drunjtë e mëdhenj janë freskues të pyllit të gjelbërt
Grabuja është e vogël
Për të tjerët
Mëndafshi i gjoksit tënd është vesë e karizantemë
Shtrati i këndshëm
Për të tjerët

* * *

Unë qëndroj në muret tu të zi
Jam etje e rërës dhe shkatërrues i zjarrit
Kush ta mbyll derën kur unë mungoj?
Cili tiran cili djallë!!

* * *

Do t'e dashuroj mjlatën tënde
Edhe pse ajo mjaltë po i mbush gotat e të tjerëve
Oj bletë
Nuk ke puthë tjetër pos buzëve të jaseminit

NË SHKËMB HINGËLLOJNË KUAJT

Në shkëmb hingëllojnë kuajt
të zbresin apo të ngjiten?
Të dashurës time fotografinë ia përgatis
dhe nëse vdes le ta var në mur
A kemi ne mur, do të pyet ajo?
Do ta ngrejme një mur për ty, i them
Ku? Në cilën shtëpi?
Do ta ngrejme shtëpinë tënde, i them
Ku? Në ç'vend?
Nga kuja jonë u krijua kënga

Në shkëmb hingëllojnë kuajt
Të zbresin apo të ngjiten?
A i nevoitet asaj toka në të tridhjetat
që ta ruajë fotografinë e kalorësit të saj në kornizë
A mund të ngjitet
Në majë të kësaj kodre të vështirë
që ta shohë humnerën
ose murin
a udhëkryqin e përgjysmuar?
Ah, ah çfarë udhëtimi!
Vazhdimisht na gëlltit trimat
Ktheja të dashurës fotografinë time
Kur për ty të hingëllojë kali i ri
Shqyeje fotografinë time
Në shkëmb hingëllojnë kuajt
Të ngjiten dhe le të ngjiten ...

KËTU JEMI NE

Këtu jemi ne
Ja këtu afër
do ta shpërthejmë rrethimin
së shpejti
t'i çlirojmë retë
që të udhëtojmë me to.

Këtu jemi ne
ja këtu pranë
tridhjetë dyer janë
për një frymë
tridhjetë dyer
ju mësojmë të na shihni
të na njihni
dhe në paqë
ta shijoni gjakun tonë

Këtu jemi ne
në ne
qielli i gushtit
e deti i majit
dhe liria për njerëz

Ne nuk kërkojmë det
Kërkojmë të tërhiqemi nga ajo
kaltërsi
përreth tym

Këtu jemi ne
ja këtu afër
tridhjetë forma
tridhjetë hije
për një yll ...

dhe ia arrita. U orvata ta shkruaj emrin i cili i përgjigjet turpit të ullirit - dhe u shumuan yjtë.

Të dua edhe atëherë kur them se nuk të dua
Fytyra ime po vyshket
Një lum i largët po e shkatërron trupin tim. Në treg e shitën
Gjakun tim si supë të konzervuar.
Të dua kur them se të dua -
Ti grua që e ke vendosur bregdetin e detit mesdhe
në gjoksin tënd
Kopshtet e Azisë mbi supet tua
Dhe të gjitha ujërat e pijshëm në zemrën tënde
Të të dua apo mos të të dua -

Përrockat po gurgullojnë, era e ngrohtë udhëton,
Detërat janë trazuar dhe puplat e djegura të bilbilëve
Në gjakun tim
Atë ditë që të pashë dhe shkova

* * *

Të të këndoj apo mos të të këndoj -
Po heshti. Po klithi. Nuk ka termin për klithje
E as që ka termin për heshtje
E ti je klithja e vetme dhe heshtja e vetme.
U gërshetua lëkura ime me thikën time
Nën dritaren time kaloi era e kontrolluar
Dhe tiranët pa kohë të caktuar
Sa herë që zbresin me ushtrinë.
Do të shkruaj diç ...
Kur të kalojnë ushtarët pranë meje.

Do të largohem pak ...
Dhe kur ushtarët largohen prej syve të mi
Të shoh ty ... sërish e shoh shtatin tim.
Të të këndoj apo mos të të këndoj
Ti je këngëtarja e vetme dhe
Nëse heshti ti më këndon mua
Dhe ti je heshtja e vetme.

2

Në ditët e sotit
E gjej veten të ngurtë
Si drurin që ngritet në libra
Kurse era e përcjell pyetjen
Luftoj apo nuk luftoj?
Nuk është kjo ajo pyetje
Me rëndësi është të jetë e fortë thika ime
Punoj ... apo nuk punoj?
Nuk është kjo ajo pyetje
Me rëndësi është tetë ditë në javë të pushoj
Sipas llogaritjes palestineze të kohës
O vatan i kënduar e i masakruar shumë
Më drejto në prejardhjen e vdekjes
A është kjo thikë apo mashtrim?

* * *

Për të m'u kujtuar se kam pullaz të humbur
Më duhet të rri nën qiell të hapur
Për të mos e harruar puhinë e pastërt të atdheut
Duhet të marr frymë si tuberkuloz

Për ta kujtuar gazelën e bardhë e të shpejtë
Duhet të mbyllem në kujtime
Për të mos harruar se kodra ime është e lartë
Duhet ta shlyej furtunën nga balli im
Për ta ruajtur mbretërinë e qiellit tim të largët
Nuk më duhet gjë pos lëkurës sime

* * *

O vatan i masakruar e i kënduar shumë
Përse të kontrabandoj nga aeroporti në aeroport
Si opijumin ...
Si boja e bardhë ...
Si radioja?!

* * *

Dua ta vizatoj portretin tënd
O ti i humbur në mapa të sulmeve
Dua të ta vizatoj portretin
O ti që fluturon me copa të bombave dhe
me krih të zogjëve
Dua të ta vizatoj portretin
Por qielli m'i ngatërron duart.
Dua të ta vizatoj portretin
Ti i rrethuar mes erës dhe thikës
Dua të ta vizatoj portretin
Dhe në ty ta gjej portretin trim
Më akuzojnë për ndarje
Falsifikim të dokumenteve dhe
fotografive të diellit
Ti i rrethuari mes erës dhe thikës.

* * *

O vatan i kënduar dhe masakruar shumë
Si po shndërrohesh në ëndërr e e vjedh tmerrin
Që mua në gurë të më përqëndrosh
Ndoshta më i bukur je kur shndërrohesh në ëndërr
Ndoshta je më i bukur!.

* * *

Nuk ekziston në historinë arabe
Asnjë emër që do ta përvetësoja
Dhe me të fshehtas të të vij nën dritare
Të gjithë emrat e fshehtë janë të ndaluar
Në byrotë për rekrutim
A e pranon pra emrin tim -
Emri im është fshehtësia ime e vetme -
Mahmud Dervish
Kurse emrin tim të vërtetë
Me mish ma kanë këputur
Kërbaçët e policisë

* * *

O vatan i masakruar dhe i kënduar shumë
Më drejto në burimin e vdekjes?!
A është kjo thikë
Apo është mashtrim?!

3

Atëherë kur fjalët më ishin
Dhé.....
Isha shok i kallinjëve.

Atëherë kur fjalët më ishin
Hidhërim ...
Isha shok i zinxhirëve.

Atëherë kur fjalët më ishin
Shkëmb ...
Isha shok i regjistrave.

Atëherë kur fjalët, më ishin
Rebelim...
Isha shok i tërmeteve.

Atëherë kur fjalët më ishin
Bashkëbisedime...
Isha shok i optimistëve.

Kur fjalët e mia u bënë
Mjalt ...
I mbuluan mizat
Buzët e mia!..

4

E lash fytyrën në faculetën e nënës
Dhe në kujtime i barta kodrat
E ajo shkoi ...

Qyteti i thente portat e veta
Në detin e hapur tubohen anijet
Si gjelbërimi në kopshtet që po humbet

Unë mbështetem në erë
 O siluetë e pathyeshme
 Përse po luhatem kur ti je mbështetja ime

Largësia më kalit
 Si e kalit vdekja e freskët fytyrën e dashnorëve
 Sa më shumë që u afrohem yejve
 Aq më shumë shkatërrohem ...
 O koridore në hapësirë të zbrazët
 Kur do të arrij?..

I lumi ai që është nën lëkurën e vet!
 I lumi ai që pa gabim e kujton emrin e vet të vërtetë!
 I lumi ai që e ha mollën e nuk shndërrohet në dru.
 I lumi ai që pi ujë të lumenjëve të largët
 Dhe nuk shndërrohet në re qielli!
 I lum shkëmbi që robërinë e vet e shkatërro
 Dhe nuk e pranon lirinë e erës!

5

Athua sa herë që reja në mur ndalet
 Fytyra ime i fluturon si dritare e thyer
 Po harroj se jam i magjepsur në harresë
 Dhe se e kam humbur identitetin?

Unë i pranoj të shtënat
 Si agimi ...
 E sytë e mi shohin më largë se të profetëve
 O ju dete që u është mërzhitur ngjyra e juaj më ndjekni

T'ua tregoj një shkop* tjetër.
Unë i pranoj çudirat
Si lindja ...

Jam i zhgënjyer
Kur nuk mund të klithi
A e quani murmurimën murmurimë dhe vetimën vetëtimë
Kur zëri u shtangohet dhe shkëlqimi u humbet
A sa herë që dal nga lëkura
Dhe nga hapësira e pleqërisë
Shumohen hijet dhe më mbulojnë...?
A sa herë që si era vrapoj nëpër rërë
Duke kërkuar kalorësit e humbur
E gjej vetëm fytyrën time të vjetër që e kam lënë
Në façuletën e nënës?

I gatshëm jam për vdekje
Si rrufeja...

6

Drujtë e vendit tim merren me gjelbërim
E unë merrem me kujtime,
Ndërkaq zëri i humbur në shkretëtirë
Drejtohet kah qielli dhe klith:
O re! Ai po kthehet?

*. Mendohet në shkopin e profetit Musa (Mojsiut), me të cilin ai ka krijuar urën në detin e kuq dhe e ka shpëtuar popullin e tij ebrej nga ndjekja e ushtrisë së Faraonit (shënim i përkthyesit).

Nuk jam aq shumë i brengosur
Por zogjtë nuk i don
Ai që drunjtë nuk i njeh.
Dhe nuk e njeh befasinë
Ai që merret me mashtrime.
Nuk jam aq shumë i brengosur
Por nuk e njeh mashtrimin
Ai që nuk njeh frigë.

Nuk jam aq shumë i mbyllur
Por drunjtë janë të lartë.
Zonja, gra dhe zotërinjë
Unë i dua zogjtë
Unë i njoh drunjtë
E njoh befasinë
Sepse nuk di të mashtroj
I mprehtë jam si e vërteta dhe si thika.

Për këtë ju lus:
Shtini në zogjtë
Që t'ua përshkruaj drunjtë.
Ndalne Nilin
Që t'ua përshkruaj Kajron.
Ndalne Tigrin ose Eufratin, apo të dytë
Që t'ua përshkruaj Bagdadin.
Ndalne Berdën*
Që t'ua përshkruaj Damaskun.
Dhe m'i ndalni fjalët mua
Që t'ua përshkruaj veten ...

*. Lum në Siri (shënim i përkthyesit).

7

Hija e hurmave, dëshmorët tjerë dhe
Radjoja çdo ditë krijojnë fotografinë e zëshme
Të gjendjes së shokëve
Të dua në vjeshtë dhe në dimër.

Haifa nuk qan. Ti qan. Ne nuk harrojmë
Copëtimin e qytetit ...
Dhe ti. Jo. Deti nuk hynë kështu në shtëpitë tona
U fundosën pesë dhoma
Kurse qielli dhe pullazet me dru të thatë bubullojnë.

Më burgosën. I lumtur ishte në luftën e lirë.
Ah vatan i karanfilit dhe pistoletës, nëna nuk ishte me mua.
Pas asaj kohe shkova të të kërkoj në radio
Pamja e jote më trishtonte ... më mbuloj pluhuri.

Hija e hurmeve, dëshmorët tjerë dhe radjoja
Çdo ditë krijojnë fotografinë e zëshme
Të gjendjes së shokëve
Të dua në vjeshtë dhe në dimër

8

O vende të emrave që ua din natyrën e emrave
Të njohura për kërbaçët e historisë
Dhe për burgjet e historisë
Dhe për llogoret e historisë.
O ju vende të harruara me shekuj

Përse e provokoni veten me këto avantura?
 Përse veten po e shpallni
 Embrion botëror?
 Dhe përse je e bukur përtej mase?
 Bile edhe më tepër:
 Përse nuk po hjekni dorë nga unë
 Që t'i shmangem vdekjes ...

O vende të forta si gjumi
 Thuani një herë:
 Mori fund dashuria jonë.
 Që të bëhem i aftë për vdekje .. e për shkuarje.
 Ua kam zili erërave që papritmas vërshojnë
 Rërën e etërve të mi
 Por vetit nuk ia kam zili .
 Po ma vërshoni trupin si djersa
 Po ma vërshoni trupin si kënaqësia
 Po ma bllokton kujtesën si okupatorët
 Mendjen po ma okupon si dritën
 Vdisni ... që t'u vajtoj
 Ose bëhuni gra të mijat
 Që tradhëtinë ta mësoj
 Një herë

9

Oj lule që qëndron jashtë kohës dhe ndjenjës
 O puthje në faculetat e erërave...
 Më befasoi me një ëndërr
 Që nga çmenduria ime të liroi!

U largova prej teje
Që të të afrohem
Dhe e gjeta kohën.

T'u afrova
Për të t'u larguar
Dhe e gjeta ndjenjën.

Mes të të larguarit dhe të afruarit
Është një guri i madh sa ëndrra
Mos u afro
Mos u largo
As ti o vendi im

As unë nuk jam guri
Për këtë arsye nuk shtrihem përballë diellit
E as përballë tokës
Dhe mbetem i huaj ...

10

Moment i gjatë i agonisë
Më kthen në rrugën e fëmijërisë
Më fut nëpër shtëpia
Në zemra
Në kallinjë
Ma kthen identitetin
Më shndërron në problem
Moment i gjatë i agonisë

* * *

I është dukur atyre
Se jam i vdekur dhe
se jam i denuar për shkak të këngëve
Shkuan e as që ma nxunë në gojë emrin
Ma varrosën trupin në paketa
Dhe shkuan.
(Ndërkaq, vendet që i kam ëndërruar
Do të mbeten vende të ëndërruara)
Jeta qe e shkurtër
E vdekja e gjatë
U enda pak
Në trupin tim e shkrova emrin e atdheut tim
Kurse për pushkën
Thash: kjo është gruaja ime
Kjo është udhërrëfyesja ime
Për qytetet bregdetare.
Dhe u nisa,
Por ata më vranë.

* * *

Trupin ma varrosën në disa pakete
Dhe shkuan ...
Kurse vendet që i ëndërroja
Do të mbeten vende të ëndërruara

* * *

Unë jam gjatë në agoni
Jam zotëri i pikëllimit...
Derisa lotojnë arabet e dashuruara

Dhe tubohen rreth meje këngëtarët dhe oratorët
Nga kufoma ime rriten poezitë dhe liderët
Dhe të gjithë oratorët nacional
Duartrokasin
Duartrokasin
Duartrokasin
Andaj le të jetojë
Momenti i agonisë së gjatë

* * *

Momenti i gjatë i agonisë
Më ktheu në rrugët e fëmijërisë
Më futi nëpër shtëpi, zemra, kallinjë...
Më shndërroi në problem
Ma krijoi identitetin
Dhe prangat si trashëgim.

11

Nuk më mbetet tjetër gjë
Pos të bredh me hijen tënde e cila është edhe hija ime
Nuk më mbetet tjetër gjë
Pos të mbështetem në zërin tënd i cili është edhe zëri im.

U rrokullisa nga kryqëzimi që është i tejdukshëm
Në horizontin e largët
Deri te bregu më i vogël ku arrijnë ëndrrat
Dhe nuk devijova për shkak të plagës dhe lirisë sime
Meqë nuk e di se ku je
Nuk mundem të hapëroj

Meqë nuk mbështetem në ty si në gozhda
U shtrembërova shumë
Si qielli yt që e përcjell fluturimin e zogjëve

Ma kthe emrin tim
Të qeverisi me drunjtë
Ma kthe fytyrën
Të qevereisi me furtunat që vijnë
M'i kthe shkaqet e gëzimit tim
Të qeveris me shkuarjen e paarsyeshme
Sepse zëri më është shterrur si qielli i natës
E dorën e kam të zbrazët si himna nacionale
Sepse hija ime është e gjerë si festë
Dhe fytyra më copëtohet në automjetin e ndihmës
së shpejtë
Për shkak se jam i tillë
Jam shtetas i shtetit të palindur...

12

E mbylla veten në vetëvete
Sepse nuk jam spiun i shpirtit tim
Ndërsa jasht bie shi
Pa arsye

I lumi ai që i din kufijtë e lumturisë sime
I lumi zotëriu që e din historinë time
I lumi rojtari që gdhin për sigurinë time
Me sy të dremitur
I lumi ai që kupton se ç'domethënie ka

Se jam i burgosur dhe gardian në të njëjtën kohë.
O dritare të largëta si dashuria e parë
Tashmë nuk banoj në Babilon
Por, Babiloni prehet në rrudhat e fytyrës sime
Kudo që të shkoj.
O dritare të largëta si dashuria e parë
Nuk jam i mërguar
Nga zemra e kam dëbuar mërgimin dhe shkova.

Jasht po bie shi
Pa arsye.
Mbrenda shpirti zgjerohet
Për shumë shkaqe.
Kush i rradhiti stinët e vitit ndryshe
Kush e ndërron organizimin e kalendarit
Kush ma mëson të qarët e Jeremiut
Në rrugët e Jerusalemit të cilin e nemi Zoti
Kush e shpalli i pari
Datën e lindjes sime
Kush?

13

Unë jam i gatshëm për shpërthim
Buzë ëndrrës
Si pusët e shterrura që përgatiten
Për vërshim.

Përgatitem për çlirim
Buzë ëndrrës

Si shkëmbi që përgatitet
Në thellësi të minierave të vdekura

Përkatitem për vdekje
Buzë ëndrrës
Ashtu siç përkatitet shehidi për vdekje
Për të dytën herë.

Përkatitem të klithi
Buzë të vërtetës
Si vullkani që përkatitet
Për shpërthim (erupcion).

14

Udhëtimi mori fund -
Kush ma fsheh të dashurën
Si kaloi nata pa e vërejtur
Si u fsheh
Në sytë e të dashurës sime?
Udhëtimi mori fund.

Miqtë po largohen prej meje
Miqtë papritamas po vdesin

Udhëtimi mori fund
Në krah të dallëndysheve
Udhëtimi filloi
Kur i burgosuri u arratis

Nuk dija për humbje
Në zinxhirët e prangave
E mishi më ishte i gatueshëm
Si pullazet e shtëpive të armikut
Por, megjithate
Nuk dija për humbje
Në zinxhirë të prangave

Miqtë po largohen prej meje
Miqtë papritmas po vdesin.

15

Ik nga tehu që mi copton miqtë
Sepse tehet më ndjekin pamëshirë
Tehet po afrohen, afrohen
Dhe ma prekin fytyrën.

Vështirë mund ta dini
Ku përfundon legjenda
Dhe ku fillon fytyra ime
Sepse tehet janë afër!.

Këto plasaritje në ballin tim
Nuk janë gjurmë të viteve.
Këto vija të kaltërta nën sytë e mi
Nuk janë argumente të pagjumësisë me gratë
Por janë tehe që degëzohen në trupin tim.

Unë jam i gjykuar për humbje
E armiku im është i gjykuar për fitore
I durueshëm jam në humbje
E armiku im i durueshëm në fitore.

O errësirë që në qytet po vjen
Përhapu ... përhapu.
Sepse sonte dua të iki nga fytyra plot tehe
Në zemër
Në të vetmin qytet që në robëri nuk është.

16

Po argëtohem me kohën
Si princi kur e lëmon kalin.
Po luaj me ditët
Si fëmijë që luajnë me margaritar të ngjyrosur.

Sot, unë festoj
Për shkak të ditës së kaluar
Edhe nesër festoj
Për shkak të dy ditëve të kaluara
Ngrehi dolli për ditën e djeshme
Duke e kujtuar ditën e nesërme
Dhe kështu ... më kalon jeta!.

Kur u rrëzova nga kali i pafrenueshëm
Dhe e theva këmbën
Më dhimbti gishti i lënduar
Para një mijë vjetëve!

Kur e shënova katërdhjetëvjetorin e qytetit Aka
U gulfata nga qarja për Granadën
Kur m'u shtrëngua litari rreth qafës
Pa masë i urrejta armiqtë
Për shkak se ma vodhën kollaren!

17

I shkruajmë Jerusalemit:
Kryeqytetit të shpresës zhgënjyer ...
I rebeluar i uritur ...
Planeti që mungon, u përzie në masën e fjalëve
të panjohura dhe u nda nga buzët e këngëtarëve
dhe të shitësve të puthjeve të kaluara.

U ngritën në të mure të reja për nevoja të reja
Troja u bashkua me robërit
Shkëmbi nuk tha asnjë fjalë që do të kundërshtonte
I lumi ai që hyn në zjarr me rastin e vdekjes!

Dhe i këndojmë Jerusalemit
O fëmijë të Babilonit
O të lindurit në zinxhirë
Së shpejti do të ktheheni në Jerusalem
Së shpejti rriteni
Së shpejti e korrni grurin nga kujtimi i kaluar
Së shpejti lotët bëhen kallinjë.
Ah, o fëmijë të Babilonit
Së shpejti do të ktheheni në Jerusalem
Dhe së shpejti rriteni

Dhe shpejt
Dhe shpejt
Dhe shpejt ...
Bashkohuni
Bashkohuni!

LETËRNJOFTIMI

Shkruaj
Unë jam arab
Numri i letërnjoftimit tim është pesëdhjetë mijë
I kam tetë fëmijë
E i nënti është në rrugë
Do të vijë pas verës!
A po hidhërohesh?

* * *

Shkruaj
Unë jam arab
Dhe me shokët e mi me mund punoj në gurore
Dhe për tetë fëmijët e mi
E nxjerr kafshatën e bukës
Veshmbathjen dhe fletoret
Nga shkëmbi ...
Dhe nuk kërkoj lëmoshë nga dora jote
As fëmijët
Para pallatës sate nuk kërkojnë lëmoshë
A po hidhërohesh?

* * *

Shkruaj
Unë jam arab
Kam emër por jo edhe mbiemër
Jam i durueshëm.

I kam shpërnda rrënjët e mia
 Në vendet që vlojnë nga hidhërimi.
 Rrënjtë e mia ...
 U shfaqën para erës së re
 Para një periudhe të gjatë
 para qiparisit dhe ullinjëve
 para përhapjes së gjelbërimit
 babai im rrjedh nga familje lavërtari
 e jo nga zotërinjtë aristokrat
 Edhe gjyshi im ishte bujk
 pa prejardhje aristokrate
 Më mëson mua për ngritjen e diellit para leximit të librave
 dhe shtëpia ime, rojtar në errësirë
 prej krondeve dhe prej rogozit
 A të kënaq kjo gjendje e ime?
 Unë kam emër por jo edhe mbiemër!
 A po kënaqesh nga kjo gjendje e ime?

* * *

Shkruaj
 Unë jam arab
 Ngjyra e flokëve: e zezë
 Ngjyra e syve: ngjyrë kafe
 Karakteristikat e mia:
 Në kokë kam kapelë dhe mbi te shaminë
 Dhe lugina të forta si shkëmbi ..
 Që shqyhet nga kontakti me te
 Dhe adresa ime :
 Unë jam nga fshati i rrënuar. i dëbuar
 I harruar në rrugët pa emër.

Të gjithë burrat derdhin djersë në në fushë dhe gurore
Kan mall njerëzit
Të jetojnë si njerëz

* * *

Shkruaj
Unë jam arab
Ti m'i ke grabitur vreshtat e gjyshëve të mi
Dhe tokën që e punoja
Unë dhe gjith fëmijët e mi
Dhe neve dhe fëmijëve të mi
Na i ke lënë këto shkëmbinj
E thuhet se do të na i merrni
Edhe këto shkëmbij?!
A është e vërtetë!

Edhe një here them!
Edhe një here!
Shkruaj .. në fillim të faqes së parë.
Unë nuk i urrej njerëzit,
Nuk e sulmoj askend.
Por nëse mbetem i uritur shumë,
E ha mishin e atij që ma uzurpon atdheun tim
Kujdes nga uria ime
Dhe nga hidhërimi im!!

Mos më hidhëro.

REAKCIONI

Atdheu im
çelik i prangave të mia më mëso
tërbimin e shqiponjave
dhe butësinë e atij që beson në Ardhmëri
Nuk dija se nën lëkurë kemi
lindjen e furtunës
edhe galdimin e përronjëve
dritën në qeli e mbyllën
kurse në zemër digjet flakë
dielli i pishtarëve,
Ma shkruan numrin në mure
dhe në mure u rrit
fusha e kallinjve
në mure e vizatuan figurën e gjaksorit tim
dhe vijat ja shleu errësira
me gjëmbë, i përgjakur ia varrosa fotografinë
i këndova një këngë errësisrë që shkonte
errësisrës në mish ia ngula fitoren time
dritës në mish ia ngula gishtat e mi
dhe portirët nga maja e dhomës sime
e mbyllën vetëm dridhjen time
do të shohin vetëm kriklimën e prangave të mia
dhe në mundim të besimit nëse digjem
si luftëtar do të kthehem në jetë.

NËNËS SIME

Përmallohem për bukën e nënës sime
edhe për kafënë e sajë
edhe për përkdheljen e sajë...
Në mua do të rritet fëmijëria
një ditë prej ditësh
dhe e dua jetën time sepse
nëse vdes
do të turpërohem nga lotët e nënës sime!

Më merr nëse një ditë kthehem
të bëhem faculetë e qepallës sate
m'i mbulo eshtrat me barëra
të lyer nga dëlirësia e shpirtit tënd
m'i shtrëngo prangat me flokë
me penin që zvarritet nëpër cepe të teshave tua
ndoshta do të bëhem Zot
do të bëhem Zot
po të ta prekja brendinë e zemrës!

Nëse fare kthehem më lerë
të bëhem lëndë djegëse e zjarrit tënd
dhe litar për tharjen e teshave në shtëpinë tënde
sepse unë e kam humbur qëndrimin
jam shkatërruar, andaj
kthej yjet e fëmijërisë
që prapë të jem me harabelat
më kthe në follenë tënde të ngrohtë!

URA

Kthehesh duke ecur këmbë
ose duke u zvaritur me duar
Thonë ...
se shkëmbi po tkurret
dhe natën dora shpie ...
Nuk e kanë ditur se rruga është në rrugë
gjaku, gracka, shkatërrimi
të gjitha kolonat para tyre janë përmytur
kurse lumi i pështyen dy brigjet
me copa nga mishi i bluar
në fytyrat e të kthyerve
Ishin tre të kthyer
plaku, vajza e tij dhe luftëtari i vjetër
Qëndrojnë tek ura ...

(Ura ishte e fjetur, ishte natë e errët, pas disa minutave
arrijnë, a ka ujë në shtëpi? E kërkoi çelësin, pastaj lexon një
ajet* nga Kur'ani)

Plaku i freskët tha: sa shtëpi janë?
në vendin në të cilin mësohet fëmija
Ajo tha: po shtëpi janë gërmadhat, baba!
U përgjegj: do t'i ndërtojmë me dy duar
dhe biseda e tyre vazhdoi derisa
nuk dëgjoi zërin në rrugë: ejani!
dhe i ndoqën të shtënat nga pushkët ...
Nuk kaluan të kthyerit

* . Verset

Kufitarët qëndrojnë
dhe mbrojnë kufirin me dëshirë të zjarrtë

(Ka urdhëruar të hapet zjarr në ata të cilët e kalojnë këtë urë. Kjo urë është gijotinë, për ata të cilët refuzojnë të lypin lëmoshë nga një komb dhe vdekja është gratis në shi dhe nënçmim. Kush e rrefuzon vdes në këtë urë. Në urë të gijotines e cila ende ëndërron për atdheun).

Fisheku i parë fluturoi
nga balli i natës ra
kapela e territ
kurse fisheku i dytë
qëlloi zemrën e luftëtarit të vjetër
Plaku e kapi për dore vajzën e vet
Dhe në heshtje lexon një sure* të Kur'anit
me theks si në ëndërr, me sy
të drejtuar kah yjet, tha :
- Sytë e të dashurës sime të vogël
janë të mitë, ushtarë edhe fytyra e saj e artë është imja
edhe pamja e saj si princezë, gërsheta
të miat janë, ushtarë
e tëra është e imja,
e kjo është e dashura ime e fundit.

* * *

Erdhën tek ai ... zgërdhihen vrazhdë
- Mos e vritni atë, më vritni mua
Vritne të nesërmen e saj dhe lene atë pa baba
dhe merrni haraçin për të
tërë kopshtin dhe të hollat

* . Kaptinë.

edhe të gjithë thasët me miell
dhe nëse doni më vritni mua!

(E uji i lumit po shtohet ... dhe ata të cilët atje kanë rrefuzuar vdekjen pa pagesë i kanë dhënë lumit tjetër ngjyrë. Dhe kur ura do të bëhet përmendore padyshim se do të ngjyrosset me gjak të freskët të vdekjes së papritur).

Përkundrazi vrasja është si pirje duhani

Mirëpo ushtarët e mirë

të paraqitur në përmbajtjet e fletoreve

nuk i mbytën që të dytë ...

Plaku ra në lum

dhe vajza mbeti jetime

teshat në trup i ishin shkyer

dhe u përhap kundërmim i jaseminit

nga gjitë e saj lakuriq të cilët

i kishte vërshuar kundërmimi i krimit

Sërish pasoi heshtje

dhe sërish lumi i pështye brigjet e veta

me copë të mishit të bluar

... në fytyrat e të kthyerve

Nuk kanë ditur se rruga është në rrugë

gjaku dhe gracka ... dhe askush nuk e ka ditur

punën e lumit e cila

po e thith mishin e të mërguarve

(Ura është gijotinë për ata që kthehen në shtëpitë e tyre kurse heshtja është gijotinë e vetëdijes. A dëgjojnë poetët nën kapela të gurgulluarit e lumit nga gjaku, apo tash duartrokasin në ndonjë klub nudistësh sikur asgjë të mos kishte ndodhur?).

Por, zëri iku nga nata e krimit

u përhap me erërat e veta
nëpër çdo dritare, radio dhe rrugë :
"Sytë e të dashurës sime të vogël
janë të mitë, ushtarë,
edhe fytyra e saj e artë është imja
edhe pamja e saj si priceshë edhe gërsjeta
Mos e vritni atë, më vritni mua!"

* * *

Dhe në lajmin e fundit shtoj:
Të gjithë ata që
kanë shkruar për gjakun dhe krimin ...
në margjinat e fletoreve të historisë kanë thënë:
Është marri të mendojnë sulmuesit
sulmuesit të veshur në lëkurë të deles
se ata i kanë vrrarë bijtë e atdheut
Por, vajza, ajo do t'i mbulojë
gjinjtë e saj lakuriq
dhe do të dijë si ta mbjellë jaseminin
kurse babai i saj i guximshëm dhe ullinjtë
nuk do të zverdhen nga gjaku i tyre
dhe nuk do të jetë i pikëlluar
Andaj e vlen të shkruhet:
Që i ndjeri e ka historinë dhe bijtë e vet!

(Ura rritet çdo ditë si rrugë dhe shpërngulja e gjakut në
ujin e lumit i gdhend gurët dhe ndërton përmendore me ngjyra
të yjëve dhe i therr kujtimet e shijen e dashurisë, kur të jenë më
të mëdha se adhurimi) ...

FJALA

Poeti arab i privuar nga gjithçka
Gjaku i shkretëtirës shpërthen në poemën e tij
Dhe karavanet e dëve të etura
Udhëtojnë gjithnjë në relacionet e tyre
Dhe këndshmëria e verdhë në sedefin e detit!

Poeti arab i privuar nga gjithçka
Mësohet të vdes me shpatën e heshtjes së tij
Të gjitha fshehtësitë i mbyll në sytë e tij
Tha: Nesër do ta kuptojnë atë sytë e mi
Dhe unë të lash ty fjalën në sytë e mi
Por, mendoj se nuk e ke kuptuar!

LETËR NGA MËRGIMI

-I-

Përschendetje .. dhe puthje
Nuk kam ç'të them më
Prej nga të filloj? ... Dhe ku të përfundoj?..
Koha ecën pa përkufizim
Çdo gjë që është në te më është e çuditshme
Gjësendet e nevojshme për udhëtim, buka bajate,
kënaqësija e jetës
dhe fletorja që përmban gjërat që i barti unë
kam pështyrë në faqet e saj atë që më shtrëngoi
mua nga smira
Prej nga të filloj?
Çdo gjë që është thënë e që thuhet pas të nesërme
Nuk përfundon me bashkim ... ose me prekje me dorë
Nuk kthehen të mërguarit në shtëpia
Nuk bijnë shira
Nuk rriten puplat në krihët
e zogut të humbur .. të shkatërruar
Prej nga të filloj
Përschendetje ...dhe puthje ... dhe pastaj ...

-II-

I them radios ... thuaj asaj unë jam mirë
U them zogjëve
Nëse e takon atë o zog fluturues
Mos harro e thuaj: jam mirë

Unë jam mirë
 Unë jam mirë
 Dhe ende shoh me sytë e mi!
 Dhe ende është në qiell hëna!
 Dhe veshja ime tradicionale deri tash nuk është shkatërruar
 Janë shqyer këndet e saj
 Por unë e kam harrnuar atë .. dhe ende është e mirë
 Dhe jam bërë djalosh që i ka mbushur të njëzetat
 Paramendmeni mua ... jam bërë njëzetvjeçar
 Dhe jam bërë si djalosh oj nënë
 Që i përkasin obligimet e jetës
 Dhe barti barrë siç bartin burrat
 Dhe punoj
 në restorant .. dhe pastroj pjata.
 Dhe u bëj kafe të molisurve
 Dhe i imponoi buzëqeshjet fytyrës sime të mërzitur
 Për t'i disponuar të molisurit

-III-

Unë jam mirë
 Tashmë jam bërë njëzetvjeçar
 Dhe jam bërë si djalosh oj nënë
 Pij duhan, vrapoj nëpër mbeturina
 Them për kënaqësi: Ah
 Siç thonë të tjerët
 O vëllezërit e mi, cila është vajza më e bukur,
 Paramendonie sa idhët kalon jeta
 Pa ata ... idhët kalon jeta.
 Dhe shoku im tha: a keni samune?
 O vëllezërit e mi, ç'vlerë ka njeriu

Nëse fle çdo natë .. i uritur?
Unë jam mirë
Unë jam mirë
Unë kam një somune të zezë
Dhe një sepetë të vogël me gjelbërime

-IV-

Kam dëgjuar në radio
Përhëndetje të të mërguarve ... për të mërguarit
Tha tuba: të gjithë ne jemi mirë
Asnjë nuk është i mërziur
E si është babai im?
A e adhuron dhe e përmend ende Zotin si e kishte shprehi
edhe profetët ... edhe dheun ... edhe ullinjët?
Dhe si janë vëllezërit e mi
A janë bërë nëpunës?
Kam dëgjuar një ditë babain tim që thoshte:
Do të bëhen të gjithë mësues ...
Kam dëgjuar që thoshte:
(Do të rrij i uritur vetëm t'u blej atyre libra)
Asnjë në fshatin tim nuk din të shkruaj rrjedhshëm
Dhe si është motra jonë
A është rritur ... a i kanë ardhur mësitët?
Si është gjyshja ime
A ulet para derës ende si e kishte shprehi?
Të na thërras neve ...
Jam mirë .. djalosh ... dhe revolucionar!
Si është shtëpia jonë
ulësja e rrafshë t... oxhaku ... e dyert?
Kam dëgjuar në radjo

Letra të të mërguarve .. për të mërguarit
 Të gjithë ata janë mirë!
 Por unë jam i mërzhitur ...
 Don të më hanë mendimet
 Nuk e bart lajmin tek ju radjoja ...
 Edhe qofsha unë i mërzhitur
 Edhe qofsha unë i mërzhitur

-V-

Është natë - oj nënë - vie ujku bujar
 E dëbon të mërguarin kudo që të shkoj ...
 Dhe hap horizonte për shpirtërat
 Dhe lugina me shelnje ende përqafton erërat
 Ç'marrëzi kemi bërë ne nënë?
 Që të vdesim dy herë
 Një herë vdesim për së gjalli
 Dhe një herë vdesim gjatë vdekjes!
 A din ç'më bënë mua të qaj?
 Sëmuhem natën... dhe shkatërrohet trupi im nga sëmundja!
 A e kujton natën
 Një muhaxhir vie te ne. Dhe nuk kthehet në vatan?
 A e kujton natën
 Një muhaxhir vdes e nuk ka qefin?
 O luginë shelnjesh a të kujtohet
 se ai të cilin e hodhën nën hijen tënde të mërzhitur
 - si diçka të vdekur - ishte njeri?
 A të kujtohet se unë jam njeri
 dhe e ruan trupin tim nga sulmi i të huajve?
 Nënë, o nënë ...
 Për kend i shkrova këto letra

Cila postë do t'i bart këto?
Është mbyll rruga tokësore, detare dhe horizontet ...
Dhe ti oj nënë
e babai im, vëllezërit e mi, e miqtë ...
Ndoshta jeni të gjallë
Ndoshta jeni të vdekur
Ndoshta jeni si unë pa adresë
Ç'vlerë ka njeriu
Pa vatan
Pa flamur
Dhe pa adresë
Ç'vlerë ka njeriu?

TË VRANË NË LUM

Ti dhuroj kujtimet e mia publikisht në kohë
 Ti dhuroj kujtimet e mia
 Çka thotë zjarri në atdheun tim
 Çak thotë zjarri?
 A më dashuroje
 Apo ishe e ashpër ndaj dhunave?
 Dhe unë jam në shtëpi të huaj në atdheun tim
 Në shtëpi të huaj ...

Ti dhuroj kujtimet e mia publikisht në kohë
 Ti dhurooj kujtimet e mia
 Ç'thotë telegrami për thikën
 Ç'thotë telegrami
 A ke qenë në Hattin
 Simbol për vdekjen e Lindjes
 Unë jam Salahuddin
 Apo rob i kryqtarëve?

Ti dhuroj kujtimet e mia publikisht në kohë
 Ti dhuroj kujtimet e mia
 Çka thotë dielli në atdheun tim
 Çka thotë dielli?
 A je ti e vdekur pa qefin
 E unë pa shejtëri (pa bekim)?

* * *

Doli nga lumi
 Thuhet se humbet lumi dhe mali

Bukuria e saj ekzotike
Mbështjellje e kallinjëve të grurit të vogël
i zgjidh kërkesat e tokës.
A ju kujtohet vera o gjenerata ime
O gjitha lulet e Xhelilit
Dhe gjithë jetimat e Xhelilit
A ju kujtohet vera lëshohet nga majat e saj
Dhe i çel të gjitha dyert.
Manushaqja i thotë fqinjes së saj
Kam teshti,
Abdullahu ujiste
E kush e mori ofendimin prej rinisë?

Doli nga lumi
E në lum vdes ...
E ne shtohemi në mënyrë serike
Doli nga lumi i befasisë
E në lum vdes me intervale kohore.
Dhe tash kalojmë nëpër te gjenetartë pas gjenerate
Dhe shesim ullinj të Xhelilit falas
Dhe shesim gurë të Xhelilit
Dhe shesim historinë e Xhelilit
Dhe e shesim atë.
Që të blejmë pamjen në vendin më të theksuar
Për të vvarin duke luftuar.

* * *

Nuk e pranoj dashurinë nga afër
Le ta pranoj vdekjen time
Dhe fëmijërinë time - Troja arabe
Shkon ... dhe nuk vie.

Të gjitha thikat në ty
Ngrehi ato
O pemë limoni
Dhe dhezi natën
e përhap
për qarjen e atyre që vijnë

Era qëndron në thikë
dhe vdekja jonë është e dhembshme
mos e shkatërro facultetën tënde të gjelbërt
nata shkatërron

Lum ai që ka fjetë në dërrasa
Përplot gjallëri
Lum shpata që bëhet mbikëqyrëse
e lumenjve të lirisë!

Nuk e pranon dashurinë nga afër
Dhe le të hidhërohet hidhërimi
Shkojmë në Trojën arabe
Dhe largësia po afrohet.

* * *

Mos na kujto neve
Kur kemi dal nga duart tua
Në mërgim të gjerë
Ne kemi mësuar gjuhën e thashethënëve
dhe lodhjet e udhëtimit të gjatë
deri në Ekuator
dhe gjumin nëpër të gjithë trenat

e zakonshëm e të shpejtë
dhe dashurinë në limane ...
dhe ledhatimin e gatshëm për të gjitha llojet e grave
Ne e kemi mësuar miqësinë e çdo plage
dhe vëndshkatërrimin e të dashuruarve
dhe dëshirën e flaktë të të markuarve
dhe çorbën pa kripë

* * *

- O vend i largët
A ka humbur dashuria ime në postë?
Nuk na vie as puthja elastike (e gjatë)
e as ndryshk hekuri
Të gjithë vendet janë vendet tona
Dhe pjesa jonë në to është posta!

* * *

Mos na kujto neve
Kur kemi dalë nga duart tua
Në burgje
Ne e kemi mësuar të qarit pa lotë
dhe leximin e rrethojave,
të karierave e të hënës së pikëlluar
lirinë ...
e pëllumbin ...
dhe kënaqësinë që po zhduket.
Edhe libri i emrave:
Aishja u përshëndet me burrin e saj
dhe Aishja jeton ...
Jetojnë erërat e gjakut, lagështia dhe jasemini!

* * *

- Oj fytyrë e largët
të vranë në lum,
por nuk të vranë në zemrën time
dua të kthesh
në pamjen tënde të këndshme
Oj fytyrë e largët!

* * *

Të na kujtosh neve ...
Kur gjurmojmë nën therrtore
Dhe le të mbetet ndihma jote
dominuese ndaj buçitjes së detit
Dhe gjak në kopshte
edhe në lindjet tona të reja ...
Pendë!
Dhe të mbeten të gjitha zambaqet
në kopshtin tonë
Dhe ne jemi ardhës
Kush blen sot biletë për vdekje
Pos nesh ... kush!
Ne i kemi përforcu të gjitha hidhërimet e dynjasë
Dhe poezi mallëngjimi për atdhe
As uji i saj nuk gufon
As dëshira e flaktë e saj nuk kafshon
E as atdhe nuk ndërton.

Të na kujtosh neve ...
Ne të kujtojmë ty të gjelbëruar
të dalur nga çdo gjak

Baltë ... dhe gjak
Diell ... dhe gjak
Lule ... dhe gjak
Natë ... dhe gjak
Dhe do të të lakmojmë -
Ti je e dalur nga lumi
E fundosur në lum
E ngulfatur në fushën e gjakut
Gjak
Gjak
Gjak ...

* * *

O puthje e fjetur në thikë
Mollë e puthjeve
Kush e përmend ushqimin që mbetet -
Dhe nuk mbeteni -
Si kopshti i shpresës!
- Vërtet ne jemi rritur o miskin
Më tha mua dynjaja.
- Dhe e dashura ime?
Nuk rritet vdekja ime
- Dhe satelitët e mi?
Ranë me shtëpinë
O puthje e fjetur në thikë.

A të kujtohet goja ime?
Unë të dua ty kur të shkatërrojnë
A kaluan nëpër gjakun tim!
Si zambaku i cili përvëlon

E dashuroj vdekjen tënde kur më shpie mua
tek atdheu im
Si zogu despotik
O puthje e fjetur në thikë.

Portokalli e zbukuron egzilin tonë
Portokalli e zbukuron
E jasemini e zbut ndarjen tonë
Jasemini është i lirë - i pastërt
O puthje e fjetur në thikë.

Je vigjilente për të nesërmen
E vigjilente tashti
Dhe shpërndahi në bregdetin e zi
Si era dhe harresa
O puthje e fjetur në thikë.

* * *

U rrit shpërngulja
U rrit venitja e lules o dashuria ime vrasëse
U rrit puna e pa plan në humbjen e
preokupimit të botës ndaj meje
U zgjat nata rrugëve të çdo të mërguari
Jam rritur në çdo anë
Dhe jam rritur në çdo stinë ...
Dhe të shoh ty

Largohesh ... largohesh në lumin e largët
Dhe e braktis bisedën tonë
Dhe e braktis lëkurën tonë

Dhe e braktis ...
Dhe ti je festë.
Dhe të shoh ty
Drunjtë e hurmave
Janë rrëzuar.
Dhe çka tha Abdullahu?
- Në kohën koprrace
Shtohen fëmija, kujtimi e emrat
Dhe të shoh ty
Çdo dorë klith atje ah
Ishim të vegjël
Plçkat ishin të gatshme
E dashuria ishte lodër.
Dhe të shoh ty
Fytyra ime në ty më njeh mua
Dhe e njeh çdo dashuri
Nga bregu i madh me zallë
Ti po largohesh nga unë
E vdekja është proporcionale.
Të shoh ty ...
Të miqësuar me malin e ullinjëve
në të cilin je dashuruar
Për erën kalimtare
Të gjitha rrënjët janë aty
Aty
Të gjitha
Rrënjët
të qëndrueshme
Dhe le ta shkatërroj çdo erë forcën
Në dy sytë e mrekullueshëm

O dashuria ime e guximshme.
Nuk mbet gjë për qarje
Mirëupafshim
Mirëupafshim.
U rritën formalitetet e të përshëndeturit
Dhe u humb vdekja
U humb ...
Në britmën e lindjes
Dhe u përhap
Nga lindja ime deri te arsyeja e shpërnguljes
Një trup në padrejtësira vrapon
Si intrigantët e pakuptueshëm.

AHMED ZAATAR¹

Nga lisëna dhe nga guri i përgjakur
Për ato duar
Kjo britmë
Për Ahmedin
E harruar dhe të vetmuar.
Retë që vijnë e shkojnë
Më lanë mua pa atdhe e jabanxhi
Dhe vetëm mallet kanë guxim
Që mua të më përqafojnë
Në një tokë të pabereqetshme.
Po lindi prapë nga ato plagë të vjetra
Po futem në tokë
Deri sa t'ishoh të gjitha detajet tua
Po lindi prapë
Vitin që e barti detin
Nga qytetet të bërë hi
Ku e kam gjetur veten të vetmuar.

Ahmedi është ai det
Si shkumë midis plumbave

¹ Tal el-Zatar ishte një kamp palestinez në Bejrut, i cili gjatë luftës qytetare në Liban për dy muaj ishte në bllokadë. Palestinezët përkundër kushteve të vështira kishin rezistuar. Arabisht Talel-Zatar ka kuptimin “mal i lisënës” (bot.Thymus serpillum,Thymus vulgaris) dhe ishte shndërruar në një symbol të rezistencës palestineze. Ahmed Zaatar që është një hero i magjnuar përfaqëson mijëra heronjë palestinez të pa emër të cilët vazhdimisht dëbohen nga vendi i tyre dhe jetojnë në ekzil. Ky hero me emrin Ahmed Zaatar përfaqëson ringjalljen pas betejës dhe rezistencës.

Ishte një kamp që u rrit me mllef
Lesëna ishte ajo që ra mbi ne
Dhe Ahmedi u shikoj duart
Luftëtarëve
Icili është rritur me kujtimet
E trenave të humbur
Me jaseminat
Që nuk e ka pranuar askush.

Ishte thik në këmbë i vetmuar
Netëve kur e dëgjonte veten
Duke vuajtur hasretin e së vërtetës
Njëzet vjet
Njëzet vjet ai vend i yti, ky vend i imi
Ka shëtitur duke pyetur për një identitet
E që janë përgjigjur vetëm vullkanet.

Unë jam Ahmedi arab
Tha
Unë jam plumba
Unë jam portokaj
Dhe ëndërra-
Çadra ime është Talel-Zatar
Është mëmëdheu im
Ai udhëtim që shkon në mëmëdhe
Nga Lindja ederi në Perëndim
Janë mprehur të gjitha shpatat
Kur Ahmedi filloi të njoh
Duart e tij, këmbët e tij
Si një yll që pikon.

Duke shikuar në Haifa
Ahmedi ishte kurban i zgjedhur
Qytetet kanë braktisur pas
Organet e asfaltit
I janë vënë pas Ahmedit
Për ta vrarë.
Nga Lindja e Perëndimi
Përkatitej rituali i xhenazes.
Duke pëlqyer gijotinën nga gijotinat.

Unë jam Ahmedi arab
Le të vijnë rrethuesit!
Trupi im kal am
Le të vijnë rrethuesit!
Unë jeta ime e zjarrtë
Do t'i rrethoj ata
Sepse gjoksi im
Është strehimore e popullit tim
Le të vijë rrethimi!

Duke thënë shëtis pranë ujit
Midis detajeve të imëta
Fillojnë të shpërndahen
Bashk me mbrëmjen
Humbem
Brenda zërave të këmbanës
Që vien nga larg.
Nga vendet e mia që gjakojnë
E kuptoj që jetoj.

Çdo rrugë në të cilën
Ikën nga unë
Ikën
Çdo qytet në të cilin dashurohem
Ma hudh sakon time mua.

Mbështgetem në poezitë
Në ëndërra
E kuptoj pakaluar shumë kohë
Se deri tek ëndërrat e mia kishin hyrë thikat.
E ndezi një qiri
Nga varra ime e pambyllur
Sonte
Veniten të gjithë guralecët.

Dhe gruaja ime e bukur
Që je diku larg
Heshtja jote
E shkriu këtë natë të venitur
Stazat dhe drynjtë
Kanë mbetur në hijen tënde.
Kujtom mua
Para se ta harroj veten time.
Ato shkëmbinj janë letra ime
Në gjithësi.
Do të ngrihem
Nga shporta e pemëve
Nga deti
Që të ngrihem nga kënga e të mjerit
Nga kënga e atyre:

Do të jetojmë!

Do të jetojmë!

Ahmed nga lisëna dhe nga guri

Do të ngrihesh

Jo! Duke thënë

Nga thellësia do të japin xhevap

Fshatarët që vijnë nga fusha

Për t'i shporrë zullumqarët.

Grushti im do të bëhet lule

Një bombë

Që gdhin për të thënë jo çdo ditë!

Trupi yt i coptuar nga shpatat

Rishtas do të bëhet

Nga ditët që do të lindin

Dhe do të bëhet niqah me dallgat

Nën gijotinë

Jo! Do të thuash

Jo!

Do të vdesësh me gjakun tim që rrjedh

Për të lindur përsëri

Nga thasët e miellit.

Do të vijmë për t'iu përgjigjur zërit tënd

Atëhere kur të na thërrasësh

Dhe çehreja e vdekjes

Do të zhduket nga fjalët tona.

Dora e vdekjes

Do të na gjuaj neve

Drejt një atdheu lakuriq

Dhe e pret ëndërra jote e jaseminit.

Zogjtë m'lanë këngët tua
Dhe unë vrapova
Në arat e rrahjes së zemrës sate.
Zbrit në thellësitë e gjakut tim
Zbrit në thellësitë tua
Për thellësitë tua buka jote
Qoftë një atdhe i yni lakuriq
Që e pret ëndërra jote e jaseminit.

Ahmedi i çdoditshëm
Si i ke evituar ndarjet
Midis pemës e gurit
Midis plumbit e drerit?

Arap Ahmed, qëndro!
Do të shetisim nën rrethim
Derisa të arrijmë në skajin
E bukës e të dallgave
Do të vdesim për ëndrrën
Për një atdhe
Dhe për jaseminët që presin.

Atje ka zëra të rrejshëm vjeshte.
Ajo që ke në gjak poezi është Ahmed.
Fytyra e përzier sikur malet
E zërave që thërrasin jehonën
E trupave të bashkuar.
Ej Ahmed i panjohur
Si ke jetuar midis nesh

Plot njëzet vjet
Hala fytyra jote e paqartë
Që gjithnjë kemi shetitur vijave
Të fytyrës së panjohur
Ej male
Ahmed secret sa flakët
Na e trego fytyrën tënde
Thuaje fjalën tënde të fundit
Do të shpërndahemi në heshtje
Do të bëjmë hapin prapa që të vdekuritt'i dëgjojnë
fjalët tua
Të gjallit
Ndoshta i njohin vijat tua.
Ahmed
Vëlla Ahmed
E presim vdekjen tënde heroike
Kur?
Kur?
Kur?

I DASHURUARI NË PALESTINË

Sytë tu një therrë
E ngulitur në zemër
Të atij që dashuron marrëzisht
E që s'mund ta durojë torturën e saj.
Sytë tu një therrë
Që e kam mbrojtur nga era
Që e kam futur thellë
Përtej vuajtjeve, netëve.
Kandilat digjen me dritën tënde,
Netët shndërrohen në agim.
Kurse unë harroj përnjëherë
-sapo sytë ndeshen me syun-
Në një kohë kur kemi jetuar
Bashkë derë më derë.

* * *

Duke folur sikur cicërimë,
Edhe unë do të doja të flas.
Po a ka mbetur diçka e mirë në buzët!
Në ato buzë si pranverë!
Fjalët tua
Si pëllumb
Flutuaruan
Nga foleja ime.
Dera jonë,
E verdhë sa vjeshta

Mori turr shkallëve
E shkoi
Atje ku deshti shpirti im.

* * *

Pasqyrat u bënë copa copa,
U derdhën në shpirtin tonë
Dhembje mbi dhembje.
I mblodhëm pluhrat e zërit
I sollëm në një vend.
Kështu kënduam
Këngën e dhembshme të atdheut tonë.
Të gjithë bashkarisht
E kënduam me saz këtë këngë.
E gjuajtëm këtë këngë
Sikur kur gjuan gurë në oxhaqet e shtëpive
Merrene i thamë,
Zemrave që tunden nga dhembja.
Ndërsa çdo gjë e kam harruar unë tash.
Po ti, po ti, e dashur,
Që zërin nuk ta di askush!
Ndoshta është shkuarja jote
Apo është heshtja jote ajo që e ndryshk sazin.

* * *

Dje të kam parë ty në liman,
Udhëtar i vetmuar e pa ushqim për rrugë.
Vrapoja drejt teje sikur një jetim,
Thuaja se kërkoja nënën time plakë.
Si, si mundet që një dru i njomë portokalli

Të mbyllet në një qeli apo në një liman,
 Si fshihet gurbeti në dorë
 Dhe të mbetet krejt i gjelbërt?
 Shkruaj në notesin tim:
 Jam stacionuar në liman...
 Dynjaja ishte sikur sytë e ftohtë
 Që janë më të ftohtë se acari i dimrit,
 Duart tona ishin përplot lëvozhga portokalli.
 E mbrapa meje ishte gjithnjë shkretëtirë,
 Gjithnjë shkretëtirë
 Gjithnjë shkretëtirë.

* * *

Ty të kam parë në malet e pjerrët,
 Vajz çobani me qingjat tu që i ndjek.
 Ti ishe kopshti im, në mesin e rrëtimeve
 Unë isha ai jabanxhiu, unë isha
 Ai që troket derën tende.
 Ej zemër! Ej zemër!
 Dera ngrihej mbi zemrën time,
 Dritaret, gurët e çimento
 Mbi zemrën time.

* * *

Ty të kam parë në testitë e ujit
 Në kallinjte e grurit,
 Të rrënuar, të bërë copa copa.
 Të kam parë duke shërbyer në klubet e natës
 Të kam parë në shkrepëtimat e dhembjeve dhe në plaga.
 Pa bërtitur të ishte shkëputur një pjesë e mëlçisë

Ti do të bëhesh erë e buzëve të mia.
Ti je zjarr e ujë i pijshëm
Të kam parë ty në grykën e një shpelle
Duke i shtrirë teshat e jetimëve.

Të kam parë ty në sokaqe dhe në oxhaqe
Në gjakun që vlon në diell.
Edhe në shtalla...
Dhe në të gjitha kripat e detit.
Dhe në rëra
E bukur si toka!
Si jasemini
E si fëmijët!

* * *

Dhe betohem se
Do ta qendisi një mendil deri nesër
Të stolisur me poezitë që ia kushtova syve tu
Dhe me një fjali, më të ëmbël se
Mjalta e puthjet
“Kishte një Palestinë,
Përsëri ka një Palestinë!”

Shënimi i katalogut CIP të këtij libri ndodhet në
Bibliotekën Kombëtare Universitare "Shën Kliment Ohridski", Shkup

821.411.21'06-1

821.411.21'06-1.09 Dervish, M

DERVISH, Mahmud

Poezi për rezistencë dhe liri / Mahmud Dervish ; e përktheu nga
arabishtja Abdullah Hamiti. - Shkup : Logos-A, 2013. - 176 faqe. ;
21cm. - (Biblioteka Divan)

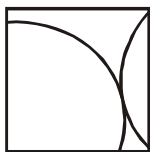
Titulli i origjinalit në gjuhën arabe: - Kasaid lil-Mukaveme ve-l-Hurrije -
Mahmud Dervish, poet i identitetit dhe i rezistencës palestineze /
Abdullah Hamiti: faqe 9-19

ISBN 978-9989-58-474-9

a) Dervish, Mahmud (1941-2008) – Poezi – Kritika dhe interpretime
COBISS.MK-ID 93779466

www.logos-a.com

Copyright©Logos-A, 2013

LOGOS·A